
Aan de orde is het **spoeddebat** over **de situatie in Iran**.

De **voorzitter**: Ik wijs de leden erop dat wij nog een hele agenda te gaan hebben. Ik hoop dat men zich dat realiseert. U ziet in het schema dat dit debat tot 18.15 uur is gepland. Dus langer dan dat tijdstip ga ik niet door.

Het woord is aan de heer De Roon van de PVV. De spreektijd is drie minuten per fractie.

De heer **De Roon** (PVV): ...

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter, mag ik mijn eerste interruptie plaatsen? Mijnheer De Roon, waar is de heer Wilders, de aanvrager van dit debat, de man in de media die allemaal weet wat er met Iran moet gebeuren? Waar is hij? Heeft hij andere dingen te doen? Vindt hij het op het laatste moment niet belangrijk of is het "grote verhalen in de media houden maar niet thuisgeven" en moet u het vuile werk hier doen?

De heer **De Roon** (PVV): De heer Wilders heeft voldoende vertrouwen in mij om dit spoeddebat namens de PVV-fractie te voeren.

De heer **Pechtold** (D66): Ik snap dat u namens de PVV-fractie kunt praten. Maar het is toch een beetje gek dat de heer Wilders die hier bij de regeling als fractievoorzitter dit debat aanvroeg en ook behoorlijk stevige uitspraken deed, u het werk laat doen? Keer op keer in debatten, wanneer het om argumenten gaat en wanneer het erom gaat eens wat verder te verdiepen wat achter de ideeën van de PVV zit, komt de heer Wilders niet opdagen. Ik heb er alle vertrouwen in dat u goed uw fractiestandpunt naar voren brengt, maar zou u hem dat eens willen overbrengen?

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Laten wij het hebben over de argumenten, over de inhoud van dit debat.

Terwijl Allahs knokploegen in Iran steeds effectiever afrekenen met naar vrijheid en democratie dorstende mensen, maakt de Europese Unie zich alleen nog druk over gearresteerde medewerkers van de Britse ambassade. De Raad van Hoeders kwam tot de totaal niet verrassende conclusie dat er geen sprake was van verkiezingsfraude en dat het zelfs de schoonste Iraanse verkiezingen ooit waren. Zo gaat dat in een islamitische shariadictatuur.

Tot meer dan het eten van souvlaki en het afleggen van een krachteloze verbale veroordeling van de onderdrukking en het geweld in Iran waren de Europese ministers van Buitenlandse Zaken afgelopen weekend op Corfu niet in staat. De mensen in Iran hebben daar natuurlijk helemaal niets aan. Premier Balkenende zei vrijdag na de ministerraad dat Iran op een fout spoor zit, waarmee hij waarschijnlijk het understatement van het jaar heeft gescoord. In Iran zelf gaan de onderdrukkers intussen heel wat effectiever te werk. De beul van Teheran en voormalig leider van executiepelotons, Ahmadinejad, leidt een speciaal tribunaal op om vrijheidslievende Iraniërs een genadeloze les te leren. De gevreesde procureur-generaal Mortazavi, met de bijnaam "de slager van de pers", bereidt de aan te brengen zaken

voor. De uitkomst lijkt bij voorbaat al vast te staan. Vooraanstaande islamitische leiders hebben al geëist dat er doodstraffen worden opgelegd en in Mashhad schijnen er inmiddels al zes Mousaviaanhangers te zijn opgeknoopt.

Maar het blijft niet bij binnenlandse maatregelen. Iran zet ook de Europese landen onder druk. Chef-staf generaal Firouzabadi, een trouwe en nauwe bondgenoot van Khamenei, heeft gisteren de Europese Unie bedreigd. Europa is niet langer geschikt om mee te praten over nucleaire aangelegenheden en hij eiste verontschuldiging van de Europese Unie. Ik verwacht niet dat die besprekingen tot iets zinvolsvullen zullen leiden, want Iran trekt al geruime tijd een lange neus tegen het Westen, ook over de nucleaire dreiging die van dat land uitgaat. Om Mitterrand te parafaseren: de raketten staan in het Oosten, de pacifisten zitten in het Westen.

De vraag is of het Westen nog verder door het stof gaat voor de islamitische eisen uit Teheran. Het motto tot dusver lijkt te zijn: "geen daden, maar woorden". Wat mijn fractie betreft moet het precies andersom. De verdeeldheid binnen Iran is groter dan ooit. Daar moet nu op worden ingespeeld. Er moet druk worden uitgeoefend en wel nu.

Mijn fractie stelt het volgende voor.

1. Een boycot van de Iraanse olie- en gasindustrie.
2. Het bevriezen van de Iraanse tegoeden.
3. Het instellen van een inreisverbod voor Iraanse overheidsfunctionarissen.
4. Het instellen van een wapen- en handelsembargo.
5. Het terughalen van de Nederlandse ambassadeur in Iran.

"Geen daden, maar woorden", moet worden: "geen woorden, maar daden". Het is de hoogste tijd.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ik hoor de heer De Roon spreken over vrijheidslievende Iraniërs. Dat zijn toch gewoon moslims?

De heer **De Roon** (PVV): Wie zegt dat moslims geen vrijheid zouden willen nastreven?

De heer **Ten Broeke** (VVD): Dat zegt de heer Wilders, uw voorman, die zo veel vertrouwen in u heeft. De heer Wilders zei in de Volkskrant – ik meen de Volkskrant van 8 augustus – dat als moslims willen participeren in de democratie, zij afstand moeten nemen van de koran. Hij zei ook dat een gematigde islam niet bestaat, omdat er geen onderscheid is tussen de goede islam en de slechte islam. Mijnheer De Roon, het zijn toch gewoon moslims? Of zijn er twee soorten moslims, goede en slechte moslims?

De heer **De Roon** (PVV): De kwalificaties "goed" en "slecht" laat ik graag aan de heer Ten Broeke. Ik constateer wel dat er moslims zijn die heel streng in de leer zijn en daar geen millimeter van afwijken en moslims die het daar wat minder nauw mee nemen. Er zijn trouwens ook in Iran heel wat mensen die geen moslim zijn. Al die mensen, behalve de aanhangers van dit verderfelijke regime, willen meer vrijheid en meer democratie. Dat weet de heer Ten Broeke net zo goed als ik. Ik weet dus niet wat de heer Ten Broeke met zijn vragen beoogt.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Het is op zichzelf al grote

De Roon

winst dat de heer De Roon hier erkent wat zijn baas nergens wil erkennen, namelijk dat er vrijheidsliebende moslims zijn die niet hun God verwerpen en toch de democratie zoeken.

Mijnheer De Roon, de boodschap in het knutselwerkje van uw baas, de film Fitna, was toch dat Nederland binnenkort onder de voet zou worden gelopen door shariazoekende moslims? Acht de heer De Roon het niet denkbaar dat Iran sneller implodeert vanwege die vrijheidszoekende moslims, dan dat zich in Nederland het in die film geschetste scenario afspeelt?

De heer **De Roon** (PVV): Ook ik hoop dat het regime in Iran snel implodeert. Ik streef ernaar dat dit speeddebat daar een bijdrage aan levert. Ik hoop dat ik wat dat betreft de VVD-fractie aan mijn kant vindt.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Zeker.

De heer **Van Dam** (PvdA): De heer Van Roon spreekt vandaag warme woorden over mensen in Iran die vrijheid en democratie zoeken. Vorig jaar waren de woorden van de PVV-fractie dat er een bom op Iran moest, dus ook op al die vrijheidszoekende mensen. Waar zijn die stoere woorden van vorig jaar gebleven?

De heer **De Roon** (PVV): Dit is een volkomen verdraaiing van de standpunten van de PVV-fractie. Er is nooit gezegd dat er een bom op Iran moest. Er is gezegd dat het wellicht noodzakelijk wordt om in de toekomst, als Iran doorgaat met het ontwikkelen van zijn nucleaire ambities, preventief op te treden tegen de locaties in Iran waar nucleaire bommen kunnen worden ontwikkeld. Dat hebben wij gezegd en dat zal wellicht – ik hoop het niet – moeten gebeuren.

De heer **Van Dam** (PvdA): Met alle respect, maar een dermate genuanceerde zin, met zo veel meel in de mond, heb ik de heer Wilders nog nooit horen uitspreken. Die zei: er moet een bom op Iran.

De heer **De Roon** (PVV): Ik herhaal wat ik heb gezegd. Dat is het standpunt van de PVV-fractie en daar blijft het bij.

De heer **Pechtold** (D66): Ik snap wel waarom de heer Wilders even een vrije dag heeft genomen, want wat wij nu te horen krijgen, is natuurlijk iets geheel anders dan wij uit de mond van de heer Wilders gehoord hebben. Dat was lekker overzichtelijk. Wij werden meteen weggezet als links en er werd schande over ons gesproken. Maar dit is een brabbilverhaaltje! Mag ik eens wat vragen? De heer De Roon had gisteren geen tijd om het overleg over Afghanistan bij te wonen. Ik heb vorige week met hem gedebatteerd over vluchtelingen. Stel dat er nu mensen die bijvoorbeeld moslim of homo of voor persvrijheid zijn, kans zien om uit dat verwerpelijke systeem weg te komen. Zijn die welkom in Nederland?

De heer **De Roon** (PVV): Wij hebben dit vorige week inderdaad al tijdens een plenair debat besproken. Ik heb toen hetzelfde gezegd als ik nu zeg: asielzoekers – ook uit Iran – zijn welkom in Nederland. De enige beperking die de PVV gesteld wil zien, maar dat geldt voor alle asielzoekers, is dat er een limiet aan het aantal wordt

gesteld. Voor het overige moeten asielzoekers als zij hier niet kunnen komen, bij voorkeur in de eigen regio worden opgevangen. Daar hebben wij het vorige week ook al over gehad.

De heer **Pechtold** (D66): Wij hebben nieuws. Op de dag voor het reces zegt de PVV dat moslims die democratie zoeken, moslims die op dit moment het benarde Teheran weten te ontvluchten, welkom zijn in Nederland. De heer De Roon wil er alleen een limiet aan stellen. Wat is die limiet als er op dit moment mensen asiel aanvragen in Nederland? Kan de heer De Roon dit getal onderbouwen?

De heer **De Roon** (PVV): Dit standpunt van de PVV is geen nieuws; wij huldigen dit al heel lang. Het aantal asielzoekers dat wij wensen, is, naar ik meen, 4000 à 5000. Wij zijn van mening dat dit aantal jaarlijks goed door Nederland kan worden opgevangen zonder dat er problemen ontstaan.

De heer **Pechtold** (D66): Dit zou nu voor Iran gelden? Kunnen er 4000 à 5000 Iraniërs tijdelijk asiel aanvragen in Nederland als die rellen voortgaan en men daar voor het leven moet vluchten?

De heer **De Roon** (PVV): Op dit moment kunnen zo veel mensen zich voor asiel melden in ons land als zij willen. Zo is de wet. De PVV zou graag zien dat het aantal asielzoekers dat jaarlijks in Nederland wordt toegelaten, ligt in de orde van grootte die ik zojuist heb genoemd.

De heer **Van Bommel** (SP): De heer Wilders heeft tijdens de commissievergadering letterlijk gezegd: bombarderen, zo snel mogelijk. Later sprak hij over precisie-bombardementen, maar bombarderen was toch wel degelijk de inzet van de PVV. Moet ik de bijdrage van de heer De Roon, ik heb zijn eisen gehoord, zo verstaan dat de directe dreiging met geweld wat de PVV betreft van tafel is?

De heer **De Roon** (PVV): Dit is een herhaling van het plenaire debat dat wij vorige week hebben gevoerd. Toen heb ik al gezegd dat Nederland niet in staat is om zelfstandig Iran te bombarderen. Dat is ook nooit bepleit door de PVV-fractie. Wij hebben alleen maar gezegd: als andere landen overwegen om uit preventief oogpunt een aanval op nucleaire installaties van Iran uit te voeren, dan zou Nederland op zijn minst moeten aanbieden om daarover mee te denken en daar wellicht aan mee te werken. Uiteraard uiteindelijk allemaal ter goedkeuring door het parlement. Dit heb ik vorige week gezegd en dat geldt nog steeds.

De heer **Van Bommel** (SP): Dus de heer De Roon is niet van mening dat er op dit moment steun moet worden gegeven aan een dreiging met geweld door andere landen?

De heer **De Roon** (PVV): Die dreiging met geweld zou op dit moment op zijn plaats zijn. Of dit het juiste moment is om die dreiging uit te voeren, moeten wij beoordelen als een land dat denkt die te kunnen uitvoeren, aan Nederland vraagt of het daaraan steun wil verlenen.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Ik zou graag wat meer

De Roon

argumenten van de heer De Roon horen. Waarom wil zijn fractie de betrekkingen met Iran verbreken? Wat denkt hij daarmee te bereiken?

De heer **De Roon** (PVV): Daar heb ik vandaag niet om gevraagd. Ik heb gevraagd om de Nederlandse ambassadeur in Iran terug te roepen.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Vorige week bepleitte de fractie van de heer De Roon nog het verbreken van de betrekkingen, nu alleen het terugroepen van de ambassadeur. Waarom dit verschil? Wat wil hij bereiken met het terugroepen van de Nederlandse ambassadeur?

De heer **De Roon** (PVV): De motie gericht op het verbreken van de banden met Iran is vorige week door de regering afgewezen en ook door deze Kamer, behoudens de PVV, niet ondersteund. Het lijkt me niet zinvol als ik vandaag weer om hetzelfde ga vragen, tenzij u er ineens anders over blijkt te denken. Wel is er op dit moment nog steeds reden om diplomatieke druk uit te oefenen. Wij kunnen dat doen door het diplomatieke gebaar te maken van het terugroepen van de Nederlandse ambassadeur, waardoor het Iran duidelijk wordt dat het voor ons niet alleen maar bij woorden blijft, maar dat we ook stappen verder zetten.

De heer **Haverkamp** (CDA): Voorzitter. Het is een aardige constatering dat de PVV haar standpunt aanpast aan een meerderheid van deze Kamer.

Een vraag over het hele pakket dat de heer De Roon zojuist opnoemde: vindt hij dat we dit in Europees verband moeten doen, of vindt hij het ook effectief als Nederland het alleen doet?

De heer **De Roon** (PVV): Ik zal straks moties indienen die uitwerking geven aan wat ik zojuist heb betoogd. U zult daarin horen dat ik de regering ga vragen om dit zo veel mogelijk in internationaal verband te doen.

De heer **Haverkamp** (CDA): Ik vroeg in Europees verband. Zegt u daar ja of nee tegen?

De heer **De Roon** (PVV): Ik vind het prima als andere Europese landen daarin worden betrokken.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Ik zit ook in de oppositie en van mij worden ook weleens moties afgewezen, maar dat lijkt me geen reden om met de staart tussen de benen te vertrekken.

Vorige week vroeg de heer De Roon om het verbreken van de banden. Dat was een hard statement, waarmee hij alleen stond. Vandaag trekt hij dat volledig in. Vorige week wilde hij de ambassade sluiten, maar ook dat wil hij nu niet meer. Wat wil hij nu eigenlijk?

De heer **De Roon** (PVV): Ik heb niets ingetrokken. Vorige week heb ik mijn motie ingediend en ik en mijn fractie staan daar nog steeds achter. De motie is echter verworpen, dus ik moet rationeel en praktisch blijven en bezien wat politiek wel haalbaar is. Vandaag probeer ik dit bij u allen te toetsen door u te vragen om straks in te stemmen met het terugroepen van de Nederlandse ambassadeur.

□

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. De wereld heeft met open mond zitten kijken hoe vrijheidslievende moslims de straten van Teheran zijn opgegaan om hun stem te laten horen of gehoord te krijgen. En dat niet alleen in Teheran: van Tabriz tot Isfahan riepen vreedzame demonstranten "count my vote!", "tel mijn stem!". Maar ook, mijnheer De Roon, "Allahoe akbar". Dat waren dus vrijheidslievende moslims die niet hun god verwierpen, maar wel hun stem verhieven. De PVV heeft nu zelf kunnen vaststellen dat er moslims zijn die naar democratie hunkeren.

De wereld heeft ook met afschuw kunnen zien hoe de wrede islamitische dictatuur van de ayatollahs reageerde op deze vreedzame demonstranten: ze werden neergeknuppeld, beschoten, gevangengenomen of gedood. Het dodenmasker van de 27 jaar geworden Neda, dat in het Perzisch "stem" betekent, staat in ons geheugen gegrift. De VVD kiest zonder enig voorbehoud voor diegenen die hun stem gehoord willen hebben, die hun vrijheid van meningsuiting opeisen, die in vrijheid bij elkaar willen komen en in vrijheid hun mening willen verkondigen op papier, via de ether of op internet. Om die vrijheid bedrijft de VVD politiek.

Het is goed dat de EU, mede op Nederlands initiatief, bijeen is gekomen om over Iran te spreken. Het is goed dat Europa een veroordeling uitsprak van de arrestaties van demonstranten, en van de intimidatie van journalisten, bloggers, wetenschappers en oppositie. Maar dat is niet genoeg om de dragende generatie van deze revolutie, geboren na de Islamitische Revolutie van 1979, voldoende uitzicht en hoop te bieden. Er moet dus meer gebeuren, nog deze zomer. Het Westen kan niet aan de kant blijven staan.

De verkiezingen van 12 juni waren en blijven een farce. Het onderzoek van The Chatham House bevestigt de VVD in haar oorspronkelijke opvatting dat een hertelling de uitslag, en daarmee president Ahmadinejad, alleen zou hebben gelegitimeerd.

Europa zou het volgende moeten eisen; ik vraag de minister om hierop te reageren. Ten eerste de vrijlating van alle politieke gevangenen en een inspectie van de gevangenis, vooral van de beruchte Evingevangenis in Teheran. Ten tweede het toestaan van vreedzaam protest. Ten derde moeten de ordetroepen en milities terug in hun hok en gewonden moeten in ziekenhuizen worden verpleegd, in plaats van gearresteerd. De ambassades moeten openblijven voor eventuele gewonden, politieke vluchtelingen en voor het overbrengen van dit protest. De mogelijkheid om EU-ambassadeurs terug te roepen, moet nadrukkelijk worden opgehouden en overwogen, indien Iran de laatste twee medewerkers van de Britse ambassade niet vrijlaat. Wij steunen het tweesporenbeleid, dus de uitgestoken hand en de vuist met betrekking tot de Iraanse medewerking op het terrein van nucleaire verrijking en rakettechnologie. Maar nu de Iraanse generaal Hasan Firouzabadi gisteren de Europese bemoeienis eenzijdig afwees, moeten we het daar niet bij laten.

Vorige week deden wij al een oproep op civil society, universiteiten en bedrijven, om deze zomer de overvloedige servercapaciteit in te zetten om het vrije woord vanuit Iran te laten stromen. Vandaag vragen wij de regering om het vrije woord, de echte aanjager van deze

Ten Broeke

vrijheidsstrijd, verder ruimte te geven. Wij vragen de regering om, in navolging van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden, een zogenaamde "Global Online Freedom Act" in Europees verband voor te stellen. Mijn collega Jules Maaten nam dat initiatief reeds en ik zou graag zien dat de minister de Europese Commissie met dezelfde opdracht zou belasten.

De heer **De Roon** (PVV): Ik hoor u zeggen dat u graag de westerse ambassades open wilt houden om mensen die daar hun heil willen zoeken, te kunnen opvangen en te redden van hun onderdrukkers. Denkt u niet dat iedereen die met dat soort bedoelingen ook maar een beweging maakt in de richting van ambassades of diplomatieke vertegenwoordigingen van westerse landen en daarbij in de buurt komt, onmiddellijk in elkaar geknuppeld wordt door de milities die op dit moment de straten beheersen?

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ik ben blij dat u zo begaan bent met het lot van de mensen die zo'n beweging zouden maken. Vorige week nog noemde u deze suggestie, waarvan u nu zelf geen afstand meer neemt, een doekje voor het bloeden. Dat is een wel buitengewoon wrange omschrijving van wat daar is gebeurd. De VVD-fractie blijft bij haar standpunt. Wij zijn van mening dat de ambassades moeten openblijven, om informatie in ontvangst te nemen of protest te kunnen aantekenen. Ook moeten zij openblijven voor de demonstranten, die daar vorige week zelf om vroegen.

De heer **De Roon** (PVV): Ik hoor niet dat de heer Ten Broeke mijn stelling ontkent. Ik constateer dus dat hij het eigenlijk met mij eens is dat wat hij betoogt en beargumenteert op dit moment gewoon een doekje voor het bloeden is.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Het is geen doekje voor het bloeden, maar iets waar de demonstranten zelf om hebben gevraagd. Dat u dit een doekje voor het bloeden noemt, is buitengewoon wrang, het is misplaatst en het is een verkeerde oplossing.

De heer **De Roon** (PVV): Hoeveel demonstranten hebben zich dan al gemeld bij de ambassades? Hoeveel zijn er al binnengekomen?

De heer **Ten Broeke** (VVD): Verschillende mensen hebben erom gevraagd. Het internet staat vol met dit soort oproepen. In elk geval moet de mogelijkheid aanwezig blijven. Wat u doet is elke mogelijkheid van de demonstranten om het vrije woord te verkondigen, af te knijpen. U hebt geen oplossingen, mijnheer De Roon. U biedt geen enkele oplossing. Wij hebben vorige week al mogen vaststellen waar u werkelijk voor staat. Dat is niet voor de vrijheid van vrijheid zoekende moslims, zoveel is duidelijk.

De heer **De Roon** (PVV): Het antwoord op mijn vraag is: nul.

De heer **Haverkamp** (CDA): Voorzitter. Het regime is Iran was niet democratisch gelegitimeerd, is niet democratisch gelegitimeerd en zolang slechts een aantal mensen

beslist wie de kandidaten zijn uit wie men kan kiezen, zal het ook nooit democratisch gelegitimeerd worden. De afgelopen weken hebben wij beelden gezien van de brute manier waarop het regime omgaat met mensen die snakken naar meer democratische rechten. Het zijn mensen met moed, die de straat zijn opgegaan. Door 20 mensen is inmiddels de hoogste prijs betaald. Er zijn beperkingen opgelegd aan de vrije media, ook aan Nederlandse journalisten. Wij steunen het standpunt van de Nederlandse regering om onze ambassade open te houden, teneinde informatie uit dat land te krijgen.

De CDA-fractie heeft bewondering voor de mensen die met gevaar voor eigen leven de straat zijn opgegaan en dat sporadisch ook nog blijven doen. Ons bereiken berichten over het voltrekken van doodstraffen. Zijn die berichten bekend bij de regering en kan de minister aangeven hoe Europa hierop heeft gereageerd?

Wij hebben waardering voor de minister van Buitenlandse Zaken omdat hij op de kortst mogelijke termijn met zijn Europese collega's heeft overlegd. Ik denk dat het een gecoördineerde actie is geweest dat overal de zaakgelastigden op het matje zijn geroepen. De Europese Unie heeft eensgezind een signaal uitgezonden. Dat is voor ons de weg die wij moeten bewandelen. Oproepen van collega's dat Nederland op zichzelf staande sancties aan Iran moet opleggen, lijken ons niet effectief. Wij delen de harde veroordeling door de Europese Unie van de arrestatie van het Britse ambassadepersoneel. Is het ondertussen al duidelijk hoe het hiermee staat?

Wij hebben uit de brief begrepen dat, als de intimidatie doorgaat, alle 27 EU-landen hierop met vereende krachten zullen reageren. Kan de minister aangeven wat er momenteel wordt gedaan om ook de laatste persoon vrij te krijgen? Uit de brief blijkt dat de EU nog niet wil vooruitlopen op verdere stappen en maatregelen die de EU zal nemen wanneer de ontwikkelingen in Iran daartoe aanleiding zouden geven. De CDA-fractie heeft begrip voor het niet publiekelijk vooruit willen lopen op als-dansituaties. Niettemin vragen wij de minister, in EU-verband eventueel achter gesloten deuren een pakket maatregelen voor te bereiden dat ingezet kan worden indien de situatie daartoe noopt. Een signaal van de Europese Unie aan Iran vindt de CDA-fractie niet verkeerd. Graag krijg ik een reactie van de minister.

De heer **De Roon** (PVV): Ik hoor u zeggen dat u verdergaande stappen van de EU wenst als de situatie daartoe aanleiding geeft. Vindt u dat de onderdrukking en terreur die op dit moment in Iran plaatsvinden nog helemaal geen aanleiding geven tot het zetten van verdergaande stappen dan het uitspreken van een verbaal veroordelinkje?

De heer **Haverkamp** (CDA): Het is niet mis wat er ondertussen door de Europese Unie is gezegd. Het komt niet vaak voor dat 27 lidstaten eensgezind een dergelijke veroordeling uitspreken. Wij volgen op dit moment de regering in de taxatie dat sancties of andere maatregelen nu wellicht nog niet effectief zijn. Wij vinden wel dat het tijdstip daarvoor dichterbij komt. Op dat moment moet het pakket klaarliggen. Daar roepen wij de minister toe op.

De heer **De Roon** (PVV): Mijnheer Haverkamp, ik wil u voorhouden dat de enige reactie vanuit Iran op die

Haverkamp

veroordeling waar u zo prat op gaat, is geweest dat die maakt dat Europa niet meer geschikt is om nog mee te praten over nucleaire aangelegenheden. Wij krijgen dus een dreigement terug. Blijft u nu toch nog bij het idee dat op dit moment de situatie nog geen verdergaande stappen rechtvaardigt?

De heer **Haverkamp** (CDA): Ik waardeer het allereerst dat u zo veel waarde hecht aan het standpunt van de Iraniërs over de reactie. Het feit dat de Iraniërs zich er toch erg getergd door voelen dat de Europese Unie eensgezind optrekt, het feit dat wij hun mensen op het matje roepen, laat zien dat de Iraniërs wel degelijk in de gaten hebben dat zij dichterbij een grens komen, zij hebben ook een aantal producten. De reactie van het Iraanse regime laat heel duidelijk zien dat men onder de indruk is van een eensgezind EU-standpunt.

De heer **De Roon** (PVV): Van alle boycotmaatregelen met betrekking tot nucleaire activiteiten is men nog helemaal niet onder de indruk geweest, dus ik snap niet hoe u kunt denken dat men van dit veroordelinkje ineens wel vreselijk is geschrokken.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. 12 juni was voor veel jonge Iraniërs de dag van de hoop. Dat zijn jongeren van na de revolutie, jonger dan ik zelf ben, die al jarenlang in peilingen keer op keer blijf geven van een meer pro-Amerikaanse en prodemocratische houding dan jongeren in alle andere moslimlanden. De jongeren gaan al 30 jaar gebukt onder regels over kleding, regels over muziek en regels over relaties. Zij hebben geen vrijheid van meningsuiting en geen vrijheid van pers. Deze jongeren hoopten op iets meer vrijheid, op een iets normaler leven, op iets normalere relaties met het Westen en daarmee ook weer een beetje economische groei.

Die hoop werd hard de grond in geboord met een onwaarschijnlijke verkiezingsuitslag. Er was een veel hogere opkomst, in sommige regio's zelfs boven de 100%. In sommige districten zou Ahmadinejad een kwart tot bijna de helft van de voorheen hervormingsgezinde kiezers voor zich hebben gewonnen. Wij kunnen het van hieruit niet controleren, maar erg waarschijnlijk is het niet. Dat neemt niet weg dat zelfs als de stemmen wel eerlijk zouden zijn geteld, de verkiezingen sowieso nooit democratisch waren geweest. Iran is al 30 jaar geen democratie en lijkt er zelfs niet op, met geselecteerde kandidaten die worden getoetst of zij wel binnen het regime passen.

Honderdduizenden mensen gingen daarop de straat op om hun woede en teleurstelling over het verliezen van die hoop te uiten. Hun moed valt te prijzen, want die had een hoge prijs. Meer dan 1000 mensen werden opgepakt en meer dan 20, zeker, kwamen om. Behalve Neda, kennen wij hun namen nog steeds niet. Het geweld was schandalig en wij zouden denk ik allemaal vanuit hier onze steun willen geven. Het is de vraag of wij dat kunnen. Ja, moreel. De heer de Roon zegt dat wij niet meer kunnen dan wat uitspreken. Dat zullen wij toch zeker moeten doen. Het is de vraag of het zin heeft om verder te gaan, of het zin heeft om sancties in te stellen. Het beantwoordt aan ons onderbuikgevoel. Wij willen iets doen, wij willen laten zien dat wij het serieus menen.

Spelen wij daarmee het regime, dat al steeds zegt dat het Westen achter de protesten zit, niet juist in de kaart? Human Rights Watch zei daarover vorige week tijdens een discussiebijeenkomst: ben nu alsjeblief voorzichtig, ga niet overhaast stappen zetten, zorg nu dat je geen stappen zet die juist tegen de demonstranten werken.

In de media lezen wij dat Europa verdeeld is over wat er nu moet gebeuren. Wat moet er volgens de minister gebeuren? Ik neem in elk geval aan – dat is een kleinigheid – dat Ahmadinejad niet de gebruikelijke felicitatiebrief zal ontvangen als hij daadwerkelijk wordt geïnstalleerd. Dat is normaal gesproken een signaal dat wij een president erkennen. Ik neem ook aan dat wij Europabreed zullen eisen dat de gevangenen worden vrijgelaten die de afgelopen weken in de cel zijn verdwenen. Bovenal is belangrijk – ik denk dat de heer Haverkamp dat terecht zei – dat Europa hierin eensgezind optrekt.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid zijn nu essentieel om het protest op gang te kunnen houden. Het regime heeft de afgelopen jaren echter niet alleen de regeltjes verscherpt, maar ook zijn grip verstevigd. Dat heeft het kunnen doen met dank aan, helaas, ook westerse bedrijven, zoals Nokia en Siemens die technologie leverden waarmee het Iraanse regime het internet verder kon afknijpen. Ik vraag de minister wat hij daarvan vindt en om een veroordeling van deze twee westerse bedrijven uit te spreken. In navolging van de heer Ten Broeke werp ook ik de vraag op of wij zelf meer kunnen doen om ervoor te zorgen dat de vrijheid van pers en de vrijheid van meningsuiting in Iran blijven bestaan via het internet, via beveiligde communicatiekanalen zodat mensen hun verhaal in ieder geval naar buiten kunnen blijven brengen.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Voorzitter. Vorige week heeft de staatssecretaris gezegd dat wij de uitslag van de Iraanse presidentsverkiezingen niet kunnen erkennen zolang de andere politieke krachten die hebben meegedaan zich niet herkennen in de wijze waarop de verkiezingen zijn verlopen en in de uitslag ervan. Het verschil tussen toen en vandaag is dat de Iraanse raad van hoeders de uitslag inmiddels heeft bekrachtigd en het dossier sluit. In reactie op die ontwikkeling schrijft de regering dat de komende periode moet uitwijzen in hoeverre de vragen van de presidentskandidaten en burgers daarmee afdoende zijn beantwoord. Ik vrees dat wij dan tot sint juttemis moeten wachten. Een deel zit vast, een deel is vermoord en de overigen die de uitslag betwisten worden geïntimideerd en monddood gemaakt. Dit betekent dat wij nu al de conclusie kunnen trekken dat wij de verkiezingsuitslag niet kunnen erkennen als democratisch verlopen en vastgesteld. Dat moet voorop staan. Graag krijg ik hiervan een bevestiging van de regering.

Dat maakt het er niet makkelijker op voor onze betrekkingen met Iran. De schoffering in de vorm van de arrestatie van het Britse ambassadepersoneel en de uitspraak van de chef van de Iraanse defensiestaf dat hij de Europese Unie niet langer beschouwt als geschikte gesprekspartner op het nucleaire dossier komen hier nog eens bovenop. Wat nu te doen? Het kan immers geen diplomatieke business as usual blijven. Wij staan met onze rug tegen de muur. Dit is een regime dat weinig

Peters

gevoelig is voor het imago dat het bij ons heeft, allergisch is voor verzoeken uit het Westen en weinig van onze democratische cultuur deelt. Het overleeft dankzij inkomsten uit natuurlijke bronnen en steun uit Rusland en China. Europa mag dan Iraans grootste handelspartner zijn, wij hebben niet het politieke gewicht dat Amerika in de schaal legt. Wij hebben dus weinig manoeuvreerruimte.

Het is echter ook voor het Iraanse regime geen business as usual. Anders dan op het nucleaire dossier, waarover de bevolking pal achter het standpunt van de regering lijkt te zijn, doen zich scheuren in de Iraanse politiek voor over kwesties van democratisering. Zowel in het establishment als onder de bevolking klinkt een luide proteststem tegen totalitarisme, tegen corruptie, voor meer uitingsvrijheid. Dat is het begin van verandering. Ik vrees dat deze langzaam en fragiel zal zijn. Mijn fractie meent dat wij dit proces moeten ondersteunen. Hoe gaat de regering dit doen? Graag ziet mijn fractie in ieder geval de volgende punten terug in het beleid. Ten eerste: behoud van de diplomatieke betrekkingen om de Britse staf vrij te krijgen, om de nucleaire dialoog niet helemaal te laten klappen en vooral om een niet aflatende, autonome belangenbehartiger te zijn van de rechten van de onderdrukte burgers. Er moet extra inzet worden gepleegd voor de vrijlating van de gevangenen en een pleidooi worden gehouden voor een eerlijk proces. Ten tweede: vrije toegang tot het internet. Internet speelt voor de demonstranten een ontzettend belangrijke rol. Volgens velen is zelfs sprake van een revolutionaire rol, hoe mensen elkaar via internet mobiliseerden en op de hoogte hielden. De software van Europese bedrijven stelde het regime in staat om betogers op te sporen en informatie en communicatie te blokkeren. Ik ben geschokt dat Europese bedrijven daarvoor niet terugdeinzen. In het Europees Parlement en het Amerikaans congres worden gelukkig initiatieven genomen om wetgeving hiertegen te ontwerpen. De heer Ten Broeke heeft daar zojuist al op gewezen. Ik roep de regering op om zich ervoor in te spannen dat het daartoe komt.

Ten slotte voorzitter – ik rond af – als blijkt dat de problemen tussen Iran en de EU nog even groot zijn tegen de tijd van de inauguratie van president Ahmadi-nejad, ziet mijn fractie graag dat de EU in ieder geval eensgezind een preventiebeleid voert. Ik heb er echter geen moeite mee als de Nederlandse ambassadeur niet naar het feestje gaat. Deze verkiezingen waren alles behalve een feest, verre van dat.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie dat u wilt interrumperen, mijnheer De Roon. U weet dat dit dan uw laatste interruptie wordt?

De heer De Roon (PVV): Ja, het zij zo.

Mevrouw Peters, u wilt de nucleaire dialoog niet helemaal laten klappen. Daar leid ik uit af dat u het met mij erover eens bent dat het allemaal niet veel voorstelt. Bent u dan ook bereid om te doen wat Iran op dit moment van de Europese Unie vereist, namelijk excuses maken? Anders laat Iran de Europese rol bij de nucleaire dialoog immers zelf klappen. Dat heeft Iran aangekondigd.

Mevrouw Peters (GroenLinks): Het lijkt mij totaal niet de plaats voor excuses. Ik vind het een belachelijke

opmerking van Iran. Maar let wel: het is alleen de chef defensiestaf die dit heeft gezegd. Ik denk dus dat er diplomatieke ruimte is om ervoor te zorgen dat dit niet het officiële standpunt van het hele Iraanse regime wordt.

De heer De Roon (PVV): "Alleen de chef defensiestaf" zegt u. Weet u wel hoe dicht die man bij de opperste leider staat in Iran?

Mevrouw Peters (GroenLinks): Ik heb gezegd dat het een groot probleem is. Er is weinig manoeuvreerruimte, maar je moet redden wat er te redden valt. Helemaal weggaan en niet meer met elkaar praten zijn geen opties, want dan klappt het zeker.

De heer Voordewind (ChristenUnie): Voorzitter. Stenigingen van vrouwen, executies van homo's, martelingen van gevangenen, onderdrukking en discriminatie van etnische en religieuze minderheden, inperking van de vrijheid van meningsuiting en persvrijheid. Tegen deze achtergrond hoeft de grove wijze waarop de demonstraties uit elkaar zijn geslagen, de oppositie is gedwarsboord en de roep om een onafhankelijk onderzoek naar het verloop van de verkiezingen is genegeerd, nauwelijks verbazing te wekken. Het is de zoveelste onderstreping van het feit dat Iran al dertig jaar zucht onder een uiterst repressief regime dat zich op grote schaal schuldig maakt aan de schendingen van mensenrechten. Daarnaast spelen ook nog de nucleaire ambities en de halsstarrige weigering van Iran om gehoor te geven aan de resolutie van de Veiligheidsraad, alsook de herhaalde ontkenning van de holocaust een rol. Die betekent telkens weer een schoffering van het joodse volk.

Zoals bekend is de ChristenUnie voorstander van het verder opvoeren van internationale druk op Iran. Bij de begrotingsbehandeling heb ik een motie ingediend die de regering ertoe oproept om binnen de EU en met gelijkgezinde landen tot maatregelen te komen zoals additionele Veiligheidsraadsmaatregelen. Die laten te lang op zich wachten. De ministers van Buitenlandse Zaken van de Europese Unie hebben afgelopen weekend in Corfu gesproken over de situatie in Iran. Heeft Nederland daarbij aangedrongen op verdere aanscherping van de sancties tegen Iran?

Terecht hebben de Europese ministers van Buitenlandse Zaken het geweld en de arrestaties scherp veroordeeld. Dat is echter niet genoeg. Het is belangrijk dat de Europese Unie een krachtig signaal afgeeft aan de Iraanse autoriteiten door aanvullende maatregelen in de bancaire, financiële sector te nemen, maar ook door heel terughoudend te zijn met het aangaan van handelscontacten met Iran en door dit te ontmoedigen bij het bedrijfsleven. Dit betekent in ieder geval dat elke vorm van overheidssteun, zoals het verstrekken van exportkredietverzekeringen moet worden stopgezet.

De Raad van Hoeders heeft afgelopen maandag geconcludeerd dat er geen sprake is van verkiezingsfraude. Gaat de EU aandringen op onafhankelijk onderzoek onder internationaal toezicht naar het verloop van de verkiezingen?

De ChristenUnie steunt het standpunt van de regering om de ambassade in Teheran open te houden, maar

Voordewind

verwacht dan wel een actieve houding in het monitoren van de behandeling van oppositieleden, in het tijdelijk opvangen van demonstranten en politieke vluchtelingen die in nood zijn – dat hebben wij eerder gedaan in Zimbabwe – en in het aandringen op vrijlating van de 2000 politieke gevangenen. Ziet de minister hierbij ook een rol weggelegd voor het Mensenrechtenfonds, bijvoorbeeld als het gaat om extra inspanningen voor het garanderen van persvrijheid? Ik hoor graag de reactie van de minister op deze vragen.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Mevrouw de voorzitter. De huidige maatschappelijke en politieke situatie in Iran is beangstigend, maar biedt tegelijkertijd een hoopgevend teken. Zij is beangstigend vanwege de meedogenloze wijze waarop het islamitische regime omgaat met haar eigen burgers. Ondanks alles is zij echter ook hoopgevend omdat er onder het Iraanse volk een serieuze stroming is die af wil van het huidige extreme regime, die een andere toekomst wil. Dat waren ook de ervaringen die wij een aantal jaren geleden hadden tijdens een bezoek van de Kamercommissie aan Iran. Wij waren erg onder de indruk van de jonge mannen en vrouwen op de universiteiten en van hun visie op niet alleen de ontwikkelingen in hun eigen land maar ook de internationale ontwikkelingen. Dat stond in schril contrast met wat wij van officiële vertegenwoordigers in dreigende taal hoorden over de grote satan en de kleine satan, waarmee men Amerika en Israël bedoelde. Het gaat er nu om dat wij de hervormingsgezinde krachten ondersteunen en daaraan gekoppeld vraag ik: weten wij eigenlijk wel goed waar die zich bevinden en hoe krijgen zij steun? Je hoort vaak zeggen dat ze zich vooral in de steden concentreren. Tegelijk vond ik het opvallend om de afgelopen tijd uit berichten en analyses te kunnen opmaken dat er juist ook in het landelijk gebied, op het platteland veel veranderingsgezinde krachten zijn. Graag krijg ik daarop een reactie.

Wij moeten duidelijk maken dat het gewelddadige Iraanse regime er niet op kan rekenen dat het Westen overgaat tot de orde van de dag, niet in de laatste plaats vanwege het nucleaire programma. Ik moet echter vaststellen dat het gevaar wel degelijk aanwezig is dat het vooral bij het uitspreken van verklaringen blijft. Daarmee alleen zal Iran niet op de knieën te krijgen zijn. Ik denk dat het zaak is om te kijken naar effectieve, stevige sancties tegenover Iran. Er zijn al diverse voorbeelden genoemd: maatregelen in de bancaire sector, maar ook de van allerlei kanten aangedragen suggestie van sancties in verband met de levering van brandstof aan Iran, omdat het land over onvoldoende eigen raffinagecapaciteit beschikt en een groot deel van de benodigde benzine en diesel moet importeren. Ligt hierin een mogelijk effectief sanctiemiddel? Hoe kijkt de regering aan tegen het wetsvoorstel dat in de VS over dit punt aanhangig is? Zou dit ook iets zijn om in Europees verband met kracht te bevorderen?

Welke manieren ziet de minister nog meer om de druk op Iran op te voeren? Ik hoor graag ook een reactie op de suggesties van collega's. Het spreekt ons ook aan dat wij hoe dan ook na het bloedige neerslaan van de demonstranten na de verkiezingen niet naar het feestje gaan waarop president Ahmadinejad een nieuwe termijn

krijgt. Dat zou in ieder geval een klap in het gezicht zijn voor het hervormingsgezinde deel van de bevolking.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik heb een vraag over die effectieve sancties en het voorbeeld van de benzine-sanctie die de heer Van der Staaij zojuist opperde. Zou dit niet het risico in zich dragen dat juist dat deel van de bevolking dat twijfelt aan welke kant het wil staan, zich geconfronteerd ziet met het bericht dat er dankzij de demonstranten geen benzine meer te krijgen is?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Dat geldt voor alle sancties. Je kunt van alle sancties zeggen dat ze als effect hebben dat juist de hervormingsgezinde krachten het moeilijker krijgen. Maar wij willen natuurlijk sancties die uiteindelijk vooral het regime tot andere gedachten kunnen brengen, dan wel de druk vanuit de bevolking op het regime kunnen versterken. Ik heb deze suggestie ook genoemd omdat ze van allerlei kanten is aangereikt. Ook het comité waarin de heer Peper zit, heeft ons dit aanbevolen en heeft gezegd dat dit misschien een gedachte is. Kennelijk is er wel een breder draagvlak voor ook deze route. Ik vond dat in ieder geval een goede suggestie om hier vandaag aan de orde te stellen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van Dam tot slot.

De heer **Van Dam** (PvdA): Is dit juist niet de reden waarom wij zeggen: als je sancties oplegt, zorg dan dat ze gericht zijn op het regime? Deze sanctie is nu net een voorbeeld van een onverstandige sanctie omdat je juist de bevolking treft en de krachten in Iran tegenwerkt die je zou willen ondersteunen. Daarom moet misschien dat Irancomité er nog maar eens goed over nadenken.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik blijf toch zeggen dat het het risico is van alle sancties dat een regime die kan afwentelen op de bevolking en kan zeggen: zie je, dit is nu het gevolg. Dit geldt ook voor het beperken van of voorzichtig zijn met handelsmogelijkheden. Daar staat de SGP-fractie ook achter. Wij hebben ook gezegd: laten wij dat niet allemaal promoten in zo'n land. Daarover kun je ook zeggen dat al die mensen op de universiteit die wij hebben gesproken, hun economie niet zien opknappen als op deze manier handelscontacten niet verder worden ontwikkeld. Het zal een hele toer zijn om de meest ideale sancties voor elkaar te krijgen.

Ik maak nog een laatste opmerking. Een zo breed mogelijk draagvlak – Europees, internationaal – is voor de effectiviteit van groot belang. Anders moeten wij vaststellen dat ze vooral worden gebruikt om de Europese landen of Europa en Amerika en dergelijke tegen elkaar uit te spelen. Wat wij nodig hebben is een eensgezinde internationale gemeenschap, ook tegenover Iran.

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. In de relatie met Iran ziet de SP drie hoofdlijnen. Ten eerste moeten wij zorgen voor een veroordeling van het geweld na de verkiezingen. Een veroordeling van de onderdrukking van burgerrechten, zoals met betrekking tot de toegang tot informatie en de beperking van de vrijheid van meningsuiting, of de intimidatie van ambassadepersoneel. Ten tweede moet steun gegeven worden aan de burgers van

Van Bommel

Iran, die geweldloos opkomen voor de bevordering van mensenrechten en eerlijke verkiezingen. Daarbij past ook steun aan democratische krachten in de Iranese gemeenschap in Nederland. Die telt 30.000 Iraniërs. Zij hebben hun eigen initiatieven die steun verdienen, zoals de steun aan de radiozender Radio Zamaneh. Wij steunen dat van harte. Ten derde dient een escalatie en een verslechtering van de betrekkingen voorkomen te worden. Er moet niet gestreefd worden naar isolatie of naar een confrontatie. Daarmee is niemand gebaat, in de eerste plaats niet de mensen die demonstreren in de straten van Iran.

Ik heb een aantal vragen over de huidige situatie. Ten eerste: wat is het formele oordeel van de regering over de verkiezingsuitslag? Wij lezen in de media dat Rusland van de G8 het enige land is dat de officiële uitslag erkent. Wat is het standpunt van Nederland? Ten tweede: wat kan de minister ons melden over de situatie van de gevangengenomen demonstranten? Er circuleren verschillende cijfers over de aantallen. Het regime spreekt over 1000 demonstranten die zijn opgepakt, maar volgens andere berichten zijn het er 2000 of zelfs nog meer. Kan de minister daarover iets zeggen? Ten derde: is de regering bereid te onderzoeken of er op meer manieren steun kan worden gegeven aan Iranese democratische krachten in de diaspora? Ik noemde al de Iranese gemeenschap in Nederland. Er zijn veel initiatieven, ook via het internet. Wil de minister daar eens naar kijken? Ten vierde: wat is er juist van de berichten dat de EU-lidstaten overwegen om alle diplomaten terug te trekken uit Iran? Dat zou naar mijn mening een verkeerde stap zijn, maar deze berichten worden gemeld door de BBC en de The New York Times. Alleen Duitsland en Frankrijk zouden dat tegen willen houden, gezien hun grote handelsbelangen in Iran. Graag krijg ik helderheid op dat punt.

Het staat vast dat deze verkiezingen niet vrij waren. Met "vrij" bedoel ik bijvoorbeeld dat de OVSE de verkiezingswaarneming doet. De kandidaten zijn vooraf geselecteerd door het regime. Van een eerlijke campagne en toegang tot de media was dan ook geen sprake. Een onafhankelijk oordeel over de geldigheid van de uitslag kan alleen door directe waarnemers worden vastgesteld. Het blijft daarom belangrijk dat internationale organisaties en overheden bij Iran blijven aandringen op een onafhankelijke verkiezingswaarneming.

De SP heeft zich steeds gekeerd tegen een koppeling van het vraagstuk van uraniumverrijking met dat van democratie en mensenrechten. De Iranese regering doet dit inmiddels zelf ook, en dat is zeer te betreuren. Zij doet dit voor binnenlandse consumptie, zogenaamd ter bescherming tegen een buitenlandse militaire interventie. Dat die koppeling ook wordt gelegd door anderen, komt het Iranese regime dan ook goed uit. Ik herhaal daarom mijn oproep aan de regering om dit niet te doen.

Ten slotte is er door verschillende fracties gesproken over een uitbreiding van het sanctiepakket tegen Iran. Kan de minister ingaan op de vraag wat er nu precies bestaat aan sancties? Ik weet dat er sancties zijn op het gebied van wapenhandel. Er zijn verder bancaire sancties, dus betreffende het geldverkeer. Wat kan men nog voor sancties bedenken die exclusief en expliciet leden van het regime en handlangers daarvan raken? Ik denk in dat verband bijvoorbeeld aan reisbeperkingen, of aan de bevestiging van tegoeden van personen en overheden in het buitenland. Dat zijn maatregelen die

naar mijn smaak wel aan de orde kunnen zijn. Ik denk dat andere sancties erg gauw de bevolking zullen raken. Daarmee zullen zij de situatie in Iran verslechteren. Dat lijkt mij ongewenst.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. De heer Van Bommel sprak over het niet koppelen van het nucleaire programma aan de verkiezingsuitslag. Zelfs El Baradei heeft die koppeling gelegd. Hij vindt dat als dit regime zegt dat er bij deze verkiezingsuitslag niet is gefraudeerd, als wij over deze verkiezingsuitslag worden voorgelogen, de kans heel groot is dat wij met het nucleaire programma ook worden voorgelogen. Is de heer Van Bommel dan niet een beetje naïef, want zelf legt hij die koppeling niet?

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Ik vond dit een onverstandige uitspraak van El Baradei. Hij is verantwoordelijk voor de controle op de nucleaire activiteiten van Iran. Nu bemoeit hij zich met de verkiezingsuitslag in Iran, maar dat is een heel andere tak van sport. Ik vind dit onverstandig van hem. Wat mij betreft had hij dit niet moeten doen. Als je beide discussies met elkaar vermengt en eventueel sancties daaraan koppelt, vrees ik dat alles op de korte termijn niet verbetert, maar verslechtert. De situatie in Iran bewijst mijn gelijk, doordat men zelf ook op deze manier handelt. Wij zien dat het Iraanse regime deze houding en dit probleem betreft bij andere ontwikkelingen. Op die manier proberen zij binnenlandse steun te verwerven. Bij de Iraanse bevolking is er namelijk grote steun voor de eventuele ontwikkeling van kernwapens.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Hoe geloofwaardig vindt u dit regime? Het zegt dat de verkiezingen eerlijk zijn verlopen. Vervolgens gaat het hertellen en zegt het dat er geen fraude is geweest. Hoe geloofwaardig vindt de SP dit regime dan nog?

De heer **Van Bommel** (SP): Dat vind ik niet bijzonder geloofwaardig, maar net als de ChristenUnie en helaas ook de regering beschik ik niet over de instrumenten en ook niet over de rapporten die het mij mogelijk zouden maken om hierover keiharde uitspraken te doen. Er zijn wat mij betreft voldoende aanwijzingen van onregelmatigheden en zelfs van fraude. Maar kan ik dat objectief vaststellen? Helaas niet, en ik meen dat dat ons grote probleem is.

□

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. De afgelopen week is Iran het toneel geweest van de grootste onrust sinds 1979. Dagelijks zagen wij beelden van protestacties die met grof geweld werden beëindigd. De politie schiet met scherp op in haar ogen onwelwillende burgers. Voor het regime lijkt dit goed te hebben uitgepakt. Het aantal protestacties is gedaald en de omvang ervan afgenomen. De Iraanse bevolking wordt nog meer monddood gemaakt.

En dan dit debat, aangevraagd door de PVV, door Wilders zelf, maar Wilders is vanmiddag waarschijnlijk een middagdutje aan het doen, want het wordt vanavond laat. De inconsistentie van de PVV-voorstellen is stuitend. De PVV roept nu om het hardst dat de mensenrechten moeten worden gehandhaafd, maar zij wil het land

Pechtold

bombarderen. De PVV roept om het hardst dat Nederland alle diplomatieke banden moet verbreken, maar zij is tegen samenwerking met de EU-landen. Nou dat zal indruk maken als Nederland geïsoleerd tegen Iran roept: Wilders waarschuwt Ahmadinejad en de mullahs voor de laatste keer. De PVV is tegen ontwikkelingshulp, maar nu, in het geval van Iran, wil de PVV zelfs een totale handelsboycot. Nee, dat zal helpen: de gewone man en vrouw treffen; moet je maar niet demonstreren.

De PVV is tegen militaire missies in islamitische landen. Het leger moet wel in Gouda worden ingezet en dan roepen dat Iran moet worden binnengevallen. Door wie? Door die andere Europeanen waarmee wij niet mogen samenwerken? Voorzitter. Stuitende inconsequentie! Stuitend!

D66 is tegen het verbreken van de diplomatieke banden. D66 is ook tegen het voorstel van de Britten om de ambassadeurs terug te trekken. Wanneer dit wel gebeurt, kunnen er geen onderhandelingen meer plaatsvinden over het nucleaire programma. Ons zicht op de nucleaire ontwikkelingen zal dan afnemen, hetgeen gevaarlijk is voor de regio en de rest van de wereld. De vraag die ik aan de regering wil stellen, is: wat zijn de consequenties van alle gebeurtenissen voor de nucleaire onderhandelingen? Ik begrijp dat de Verenigde Staten bezig is met de beperking van de afname van geraffineerde petroleumproducten. Hoe staat Europa en de Nederlandse regering in deze discussie?

Voorzitter. Ik heb in de huidige situatie graag een constructieve, internationale aanpak. Allereerst moet de Iraanse bevolking gesteund worden. Zolang wij daar een ambassade hebben, kunnen wij politieke vluchtelingen en demonstranten helpen. Ik vraag de minister of dit nu al gebeurt. Wordt de ambassade daarvoor opengesteld?

Daarnaast zie ik graag dat Nederland de vrijheid van nieuwsgaring steunt. Hoe kan Nederland hieraan bijdragen? Zijn er verzoeken van de Iraanse media om bijstand? Wij kennen het initiatief om internetruimte beschikbaar te stellen. Is de minister daarvan op de hoogte?

Dan is er nog de kwestie van een eventuele toestroom van politieke vluchtelingen. Is het kabinet bereid om politieke vluchtelingen in Nederland op te vangen? Gelden nog steeds dezelfde ambtsberichten als voor de verkiezingen of zijn zij inmiddels aangepast?

Voorzitter. Ik herinner aan de opsluiting van Brits ambassadepersoneel. Weet de minister hoe het staat met de veiligheid van ons personeel? Wordt Iran aangesproken op haar verantwoordelijkheid hieromtrent?

Tot slot: een grote muur om het land bouwen en schande roepen brengt de Iraniër en de wereld meer en meer in gevaar. Obama begrijpt dit. Hij keurt de gang van zaken sterk af, maar zonder enig uitzicht op onderhandelingen kan Iran een groter gevaar worden. Laat dit besef er ook in Europa zijn.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik wil toch kwijt dat ik het een beetje stuitend vind dat wij een debat over Iran voeren, over 100.000 mensen die voor vrijheid en democratie de straat opgaan en dat de heer Pechtold het eerste derde deel van zijn betoog alleen maar gebruikt voor zijn eigen nationale gevechtje met de heer Wilders.

De heer **Pechtold** (D66): Dat is vervelend voor de heer Van Dam. Hij had dit misschien het afgelopen jaar wat vaker moeten doen. Dit debat wordt gevraagd door

een collega-fractievoorzitter van mij. Ik sta hier om met de heer Wilders te debatteren over zijn inconsequentie. Het is mijn taak om de inconsequentie ook hier in het Nederlandse parlement aan te tonen. Dat heb ik op vier punten gedaan. Dat zou de fractievoorzitter van de PvdA wat vaker moeten doen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Volgens mij staan wij hier om met de minister van Buitenlandse Zaken te debatteren over wat de Nederlandse lijn zou moeten zijn naar aanleiding van de protesten in Iran en het gewelddadig onderdrukken daarvan. Dat de heer Pechtold een gedoeje heeft met de heer Wilders vind ik prima, dat heeft hij in het begin al helemaal duidelijk gemaakt. Het is een beetje zonde om daaraan de tijd te besteden die ook aan Iran besteed had kunnen worden.

De heer **Pechtold** (D66): Spoeddebatten zijn er om duidelijk te maken hoe de politieke verhoudingen liggen. Ik heb de afgelopen weken vaak met de minister over Iran gesproken, ook in andere omstandigheden. Ik heb gisteren nog naar aanleiding van Afghanistan over vluchtelingen in de regio gesproken. Wat de minister doet, steunen wij. Dat laten wij weten. Waar het nu om gaat, is dat wanneer de PVV hier oproept tot een debat en niet komt verschijnen met degene die het debat heeft aangevraagd, wij de inconsequentie daarvan laten zien. Dat moet vaker gebeuren. De heer Van Dam en ik zijn het snel eens. Wij hadden het hele spoeddebat niet nodig. Wij steunen de minister in grote lijnen. Het was de PVV die wilde bombarderen, die suggesties bij de Nederlandse bevolking wekt. De heer Van Dam en ik komen er in drie minuten uit als het gaat over het nucleaire programma en de handelsmissie met de minister. Maar op de laatste dag moest hier van Wilders gedebatteerd worden. Hij is niet gekomen, hij is inconsequent en dat dien ik als parlementariër aan te tonen.

□

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Kamerbreed zijn er zorgen over het brute optreden van de Iraanse veiligheidsdienst tegen vreedzame demonstranten. Er zijn vele arrestaties verricht en er is sprake van inperkingen van universele vrijheden zoals de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid. De Kamerzorgen worden door mij gedeeld. Ik heb de afgelopen week niet nagelaten om hiertegen bilateraal en samen met de Europese landen te protesteren. De Iraanse zaakgelastigde heb ik tot twee keer toe ontboden. Er zijn doden en vele gewonden gevallen. Meer dan 2000 mensen zijn gearresteerd, waaronder prominente politieke opposanten, mensenrechtenadvocaten, academici, professoren en gewone burgers die de moed hadden om hun stem te laten horen. Daarnaast probeert het regime de vrije pers de mond te snoeren, binnenlandse journalisten is het werken vrijwel onmogelijk gemaakt, sommige journalisten, zoals BBC-correspondent Jon Leyne zijn zelfs gedwongen het land te verlaten. Er is sprake van intimidatie van buitenlandse journalisten. Diverse kranten, websites, telefoonverkeer en andere communicatievoorzieningen worden gestoord of geheel stopgezet.

Nederland en de Europese Unie zullen daartegen blijven protesteren, eensgezind, want daarin ligt onze kracht. Ik begreep vorige week tijdens het debat over de

Verhagen

Europese Raad dat de Kamer daaraan brede steun geeft. Gelet op het feit dat de gewelddadigheden doorgingen, heb ik het initiatief genomen voor een informele bijeenkomst van de EU-ministers van Buitenlandse Zaken op Corfu, afgelopen weekend.

Inmiddels heeft de Raad van Hoeders op 29 juni verklaard dat de verkiezingen rechtmatig zijn verlopen. Daarmee werd de verkiezingsoverwinning van Ahmadinejad herbevestigd door het regime. De oppositie-kandidaten weigeren nog steeds zich daarbij neer te leggen. Zij hekelen de onafhankelijkheid van dat onderzoek en zij verlangen nieuwe verkiezingen. Dat is de reden waarom dat oordeel in de brief is geschreven over deze uitspraak van de Raad van Hoeders. Ik kan mij de opstelling van de oppositiekandidaten goed voorstellen. Tegelijkertijd is er steeds minder sprake van demonstraties. Als elk protest, het je wagen op straat, het wagen om een groene kleur te dragen, kan rekenen op een gewelddadig onthaal, op arrestatie, op intimidatie, dan worden deze uitingen van democratische beginselen grof de kop ingedrukt. Ook daar zullen we tegen blijven protesteren.

De heer Ten Broeke vroeg hoe je die mensen die willen opkomen voor dat vrije woord en voor hun eigen opvattingen en die niet meer de straat op durven, kunt ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van vrije pers en toegang tot internet. Zoals bekend zet Nederland reeds lange tijd actief in op het verbeteren van mediadiversiteit in Iran. Destijds hebben de fractiegenoot van de heer Ten Broeke, de heer Van Baalen, en mevrouw Karimi hiertoe een initiatief genomen.

Wij zetten nog steeds in op ondersteuning van mediadiversiteit, inclusief de versterking van mediakanalen, internet en vrijheid van meningsuiting. We doen dat in meer landen waar wij het media-aanbod als zodanig zien als te eenzijdig en waar het verzoek is om de mediadiversiteit te ondersteunen. Om die reden willen wij de vrijheid van meningsuiting ondersteunen via dat programma. Het project van Radio Zameh wordt indirect gesteund via Press Now. Dat zullen wij blijven doen, ondanks de protesten van Iran dat wij ons op die manier zouden inmengen in interne aangelegenheden, om de doodeenvoudige reden dat wij ons niet bemoeien met de inhoud, maar dat wij de vrijheid van meningsuiting en de vrije pers willen stimuleren, en dat zullen wij in tal van landen doen.

De heer Ten Broeke vroeg om dat uit te breiden in relatie tot de Global Online Freedom Act. Ik zag afgelopen week iets soortgelijks in de krant verschijnen, met een hele reeks ondertekenaars. Als ik het goed begrijp, gaat dat voorstel over het bevorderen dat eenieder, ook in Iran, toegang heeft tot het internet. Het gaat over veel meer, wat ik nu niet helemaal in detail kan overzien, maar de strekking van vrije toegang tot internet spreekt mij zeer aan, gelet op het feit dat Iran deze probeert te onderdrukken. Ik neem aan dat de heer Ten Broeke het met mij eens is dat wij dit in multilateraal verband, ook in de Europese Unie, aan de orde moeten stellen en hierbij gezamenlijk zouden moeten optrekken met de VS. Ik zeg hem graag toe dat wij hiertoe stappen zullen zetten.

Het protest moet een duidelijk, eensgezind signaal zijn, niet alleen gericht tegen het geweld, maar ook om aan te dringen op het vrijlaten van politieke gevangenen en op respect voor mensenrechten. De Europese Unie heeft op Corfu besloten om gezamenlijk te blijven optreden, te

protesteren en aan te dringen op respect voor universele waarden en normen. In die eensgezindheid zit de kracht van het signaal dat de Europese Unie geeft aan Iran.

Ik kan de Kamer verzekeren dat dit niet ongemerkt voorbijgaat. Er wordt wel gezegd: wat hebben wij eraan, aan een beetje protest, daar hebben zij allemaal lak aan, maar dat komt wel degelijk aan. De reactie van Iran in de richting van de lidstaten geeft al aan dat zij last van ons hebben. De heel specifiek gericht op het Verenigd Koninkrijk gericht reactie was ook bedoeld om die eensgezindheid uit elkaar te spelen. Het idee was om het Verenigd Koninkrijk hard aan te pakken en dan te bekijken of de rest zich daarbij aansluit.

Dat was ook de kracht van Corfu; een eensgezind protest tegen het uit het land zetten van Britse diplomaten en de arrestatie van negen lokale stafleden. Dat optreden was volstrekt onacceptabel en in strijd met alle diplomatieke normen. Dat hoeft ons misschien niet te verbazen van Iran, maar het verbaast ons nog steeds en daar protesteren we tegen. Gelukkig zijn inmiddels zeven van de negen gearresteerden vrijgelaten. Dat geeft aan dat men wel gevoelig is voor zo'n krachtig protestgeluid.

In navolging van de Europese Unie hebben ook de Verenigde Staten, de secretaris-generaal van de Verenigde Naties en de ministers van de G8 in de afgelopen week forse kritiek geuit op de gang van zaken en Iran ondubbelzinnig opgeroepen om de inzet van geweld te staken, gevangenen vrij te laten en de dialoog over de verschillende zorgpunten met de internationale gemeenschap te vervolgen. Mijn hoop is er ook op gericht dat al die verschillende kanalen die boodschap blijven afgeven, dat wij ons op dat punt niet uit elkaar laten spelen.

De vraag die zich nu voordoet, is hoe nu verder. De Raad van Hoeders heeft nu zijn definitieve oordeel uitgesproken. Nieuwe demonstraties worden niet getolereerd. Ahmadinejad zal waarschijnlijk eind juli worden geïnaugureerd en de mensenrechtensituatie laat nog buitengewoon veel te wensen over. En, last but not least, zitten wij nog steeds met het nucleaire vraagstuk. Laat ik eerlijk zijn: met Ahmadinejad aan het roer ben ik ook niet optimistisch over een spoedig positief of überhaupt een spoedig antwoord op het E3+3-voorstel waarmee juist werd gezocht naar een oplossing op dit nucleaire dossier.

De Nederlandse regering vindt dat Ahmadinejad en het regime hun geloofwaardigheid ook deels verloren hebben door het optreden in de afgelopen weken. Er kan, wat mij betreft, gelet op het vreselijke optreden geen sprake zijn van business as usual. Daarvoor zijn de gebeurtenissen van de afgelopen weken te ernstig.

Ik ben het met mevrouw Peters en de heer Van der Staij eens: in mijn ogen dus geen presentie van EU-ambassadeurs bij de inauguratie van Ahmadinejad. Naar mijn mening moeten er op dit moment ook geen bezoeken plaatsvinden van EU-ministers aan Iran.

Verder zullen wij uiteraard moeten nadenken over nadere stappen afhankelijk van de ontwikkelingen.

De heer **Pechtold** (D66): Dit lijkt me een fantastisch signaal. Maar is deze lijn al door de 27 gedeeld?

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik heb dat afgelopen zondag besproken. Daar zijn nog geen definitieve stappen op gezet, maar dat is een voorstel dat Nederland doet en dat dus nu op dit moment ook nog in bespreking

Verhagen

is, zoals wij ook over verdere aanscherpingen aan het spreken zijn.

De heer **Pechtold** (D66): Dat zou een fantastisch signaal zijn. Hulde dat de minister daarvoor het initiatief heeft genomen! Omdat hij zelf ook zojuist aangaf dat het zijn waarneming is – en ik denk dat ik die deel – dat het Iraanse regime wel degelijk merkt dat een Europese samenwerking veel effectiever is dan een verdeeld Europa, zou ook dit signaal als vervolg op het eerdere heel goed uitkomen. Wil de minister de Kamer op de hoogte houden van die ontwikkelingen? Ik zie er zeer naar uit dat Europa dit dadelijk gezamenlijk naar buiten brengt. Geen ministers daar naartoe de komende tijd, niet een ambassadeur aanwezig op het feestje!

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik zeg dat de heer Pechtold graag toe.

Wij zullen ons moeten buigen over de verdergaande maatregelen die wij, afhankelijk van de ontwikkelingen, moeten nemen. Die gesprekken vinden op dit moment ook plaats. Ik sluit daarbij geen enkele maatregel uit, maar ik ga daarover nu niet speculeren. Ik wil effectieve maatregelen nemen, gezamenlijk als EU, en ik wil dat het niet ten koste gaat van de bevolking. Na de poging tot de bevolking van Iran niet te wachten op de hongerdood. Een Nederlandse Alleingang zet geen zoden aan de dijk. Samen optrekken moet ook hier het devies zijn.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Hulde voor het feit dat de minister die stap afgelopen zondag heeft genomen. Wij zagen dat in het verslag nog even niet terug, maar wij waarderen dat. Zou het, om die Alleingang in ieder geval zo veel mogelijk te beperken, niet ook verstandig zijn als straks bij de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in september de EU-vertegenwoordigers exact dezelfde tekst uitspreken als het gaat om een veroordeling van Iran? Dat kan de minister zelf zijn, maar het kunnen ook zijn collega's zijn die daar de Algemene Vergadering gaan toespreken. Zo wordt in ieder geval absoluut duidelijk dat Europa daar één gesloten front vormt.

Minister **Verhagen**: Ik vind dat een creatief idee van de heer Ten Broeke. Ik zal daar mijn voordeel mee doen.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. De minister zei dat er geen EU-vertegenwoordigers naar de installatie mogen gaan en dat er geen bezoeken van ministers aan Iran mogen plaatsvinden. Ik vroeg hem ook om niet het gebruikelijke briefje te sturen. Dan doel ik op het briefje in de trant van: wij feliciteren de nieuwe president en hopen op een vruchtbare samenwerking. Ik neem aan dat er verder ook geen andere signalen zullen worden gegeven die het presidentschap van Ahmadinejad bevestigen.

Minister **Verhagen**: De kwestie van de felicitatiebrief zal ik meenemen in het EU-overleg. Ik vind dat wij ook op dat punt gezamenlijk moeten optrekken. Dit is in lijn met het niet aanwezig zijn. Ik vind het op zichzelf genomen een goed idee, maar ik wil het met mijn collega's bespreken.

Wat de erkenning betreft wil ik heel duidelijk zijn. Nederland erkent landen, zoals wij recentelijk Kosovo hebben erkend, maar geen regeringen. Wij erkennen ook

geen verkiezingen. Wij kunnen een oordeel hebben over het verloop van verkiezingen, of deze vrij en eerlijk hebben plaatsgevonden, maar wij erkennen geen regeringen. Wel onderhouden wij contacten met regeringen. Daarbij gaat het om degenen die feitelijk de regeringsmacht uitoefenen. Dit bevat absoluut geen juridisch element van erkenning. Er is dus geen sprake van legitimering. Dat is ook de reden waarom ik in de brief aan de Kamer heb geschreven dat het aan de Iraniërs zelf is om een oordeel daarover uit te spreken. Het gaat om de vraag hoe de Europese Unie zich opstelt in de bejegening van zo'n regime, en om de vraag en of je daaraan zelf een bepaalde legitimiteit ontleent. Wij erkennen dus de regering niet, laat ik daarover heel helder zijn. Voor het overige moeten wij wel zaken doen. Ik geef het voorbeeld van het terugroepen van de ambassadeur. De heer De Roon vraagt om het verbreken van diplomatieke betrekkingen en het afkondigen van additionele eenzijdige sancties. Eenzijdige sancties als zodanig zullen echter niets veranderen voor de mensen voor wie de heer De Roon zegt op te komen. Zij zullen niets veranderen voor de ouders van Neda. Zij zullen het voor de mensen die in de gevangenis zitten hooguit slechter maken. Dat geldt ook voor de mensen die hopen op een verandering. Ik kies voor verbetering van de situatie, zowel wat betreft democratie als het nucleaire dossier. Ik probeer echter ook effectief te zijn.

Dan kom ik nu op het verbreken van de diplomatieke betrekkingen. Ik heb het dan niet over het terughalen van consuls en dergelijke. De heer Van Bommel vroeg daarna in relatie tot de BBC. Niemand heeft het verbreken van diplomatieke betrekkingen voorgesteld, en wij zijn daar ook niet aan toe. Aanwezigheid van juist de EU-ambassades in Iran is op dit moment noodzakelijk om op overheidsdeuren te kunnen kloppen, om bij gevangenen aan de deur te rammelen om iemand vrij te krijgen en om onafhankelijk informatie te kunnen vergaren. De deur achter je dichttrekken zoals de heer De Roon voorstelt, speelt juist het regime in de kaart. Het Iraanse regime heeft op dit moment veel meer te winnen bij een afwezige dan bij een aanwezige Europese Unie. Daar doe ik niet aan mee. Het feit dat men hard op ons reageert en iedere dag bij ons protesteert, geeft aan dat men gevoelig is voor de druk die wij uitoefenen. Als wij zeggen: tabé, u zoekt het maar uit, krijgen zij volstrekt vrij spel.

De heer **De Roon** (PVV): Betekent het dictaat van de minister, dat erop neerkomt dat wij per se alleen tegen Iran moeten optrekken in gezamenlijk EU-verband, nu niet gewoon dat wij ons bij voorbaat neerleggen bij landen binnen de Europese Unie die de slapst mogelijk reactie tegen Iran voorstaan? Betekent dit ook niet dat wij ons in wezen neerleggen bij de opvatting van die landen – Frankrijk en Duitsland – die de grootste investeringsbelangen in Iran hebben? Waarom stelt u zich zo op?

Minister **Verhagen**: Om te beginnen merk ik op dat ik het niet heb over een dictaat, maar over het meest effectieve optreden. De heer De Roon waarschuwt Ahmadinejad voor het laatst. Dat weet ik. De heer De Roon denkt dat, als twee Nederlandse aardappelen niet naar Iran gaan, dan het regime sidderend in een hoek gaat zitten, maar dat is helaas niet zo. Wil je enige invloed hebben op zo'n verderfelijke regime, dan moet de

Verhagen

Europese Unie met 27 lidstaten gezamenlijk optrekken. Voorts wil ik de suggestie wegnemen die de heer Van Bommel heeft gedaan, namelijk dat Frankrijk en Duitsland hebben geblokkeerd. Dat is absoluut niet waar. Wat er in de krant stond, klopt gewoon niet.

De heer **De Roon** (PVV): Kan de minister ons dan onthullen welke verdergaande maatregelen door Frankrijk en Duitsland zijn voorgesteld en die dus niet door de EU zijn overgenomen?

Minister **Verhagen**: Zoals ik zei, vindt er op dit moment overleg plaats. Net zoals wij afgelopen zondag hebben gesproken over de al dan niet aanwezigheid bij de inauguratie van Ahmadinejad, vindt er op dit moment overleg plaats over mogelijke reisbeperkingen en allerlei andere zaken. Ik heb al gezegd dat ik geen maatregelen uitsluit. Ik ga nu echter niet zeggen welke maatregelen ik neem omdat het mij gaat om de effectiviteit. Er vindt op dit moment, tot op heden en ook volgende week, overleg plaats over de maatregelen die zouden kunnen worden genomen. Wij hebben daar een hele rij van. U hebt er ook een aantal mogelijke en onmogelijke maatregelen genoemd die kunnen worden genomen, mijnheer De Roon. De vraag is welke maatregelen effectief zijn, dus waarmee je de machthebbers pakt en niet de bevolking. Daar zijn wij over aan het praten.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Ik hoor u zeggen dat het geen business as usual is. Ik heb u alleen nog maar dingen horen zeggen over de diplomatie en nog niets over het bedrijfsleven. Als ik de brief goed heb gelezen, begrijp ik dat u daar niet op gaat vooruitlopen. Ik wil wel graag uw reactie op het bericht dat de VS dreigt Shell sancties op te leggen vanwege de Petroleum Act en dus de betrokkenheid van Shell bij Iran.

Minister **Verhagen**: Dat staat hier helemaal los van, tenzij u nu het debat wilt voeren over het nucleaire dossier waar wij al eerder over hebben gesproken. Wij zijn van mening dat de EU en de VS gezamenlijk een pakket moeten klaarmaken voor aanscherping van sancties als er geen positieve reactie komt van Iran. Dat is helder. Wij dringen aan op een gezamenlijk sanctieregime, liefst van de Veiligheidsraad. Als de Veiligheidsraad er niet toe komt, zijn wij bereid om als EU samen met de VS op te trekken. U zegt dat er berichten zijn dat Shell nu wordt bedreigd. Dat is dus feitelijk niet het geval.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Die berichten bereiken mij nu wel. De Kamer heeft een motie aangenomen waarin wordt verzocht om aanscherping van de sancties tegen Iran te bepleiten binnen de EU. U hebt gezegd: geef mij nog even de tijd, wij krijgen straks de verkiezingen en na de verkiezingen zien wij wel weer.

Minister **Verhagen**: Dat heb ik niet gezegd.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Die verkiezingen hebben wij inmiddels gehad, mijn vraag is op welke termijn u de aanscherping van die sancties voorstelt binnen de EU.

Minister **Verhagen**: U hebt niet goed geluisterd in voorgaande debatten, mijnheer Voordewind. Wij hebben

heel duidelijk gemaakt dat wij erop hebben aangedrongen om nu een pakket extra sancties voor te bereiden voor het geval de reactie op de E3+3-voorstellen die aan Iran zijn gedaan negatief is. De voorbereidingen daarvoor zijn wij aan het treffen. Het is duidelijk dat Iran juist in het kader van het tweesporenbeleid moet blijven bewegen om met de internationale gemeenschap in overleg te treden, juist ten aanzien van alle punten van zorg inclusief het nucleaire dossier. Als men dus niet bereid is om op een positieve wijze te reageren op een voorstel inzake het nucleaire programma, komen die sancties eraan. Dat doen wij liefst, zoals ik al heb gezegd, in het kader van de Veiligheidsraad. Als die mogelijkheid wordt geblokkeerd, toen wij het als EU samen met de VS.

De huidige ontwikkelingen, dus het gewelddadig onderdrukken van democratie en arresteren van demonstranten, zullen in de komende periode worden gevolgd in het overleg dat op dit moment plaatsvindt over de aanscherpingen. Het zal bij de aanstaande G8-top prominent op de agenda staan. In zowel Europees als multilateraal verband is men er op dit moment juist op gericht om door middel van zowel diplomatieke druk als verdere aanscherpingsmogelijkheden Iran te wijzen op de verantwoordelijkheden die het moet nemen.

Ik kan nu het sanctieregime als zodanig aan de orde stellen. Nederland gaat al aanmerkelijk verder dan andere landen. De EU gaat ook aanmerkelijk verder dan de rest van de wereld. Nederland heeft ook nog een aanvullend regime, want wij subsidiëren en stimuleren handelscontacten die niet onder het sanctieregime vallen niet langer vanuit de overheid.

De heer **Van der Staaij** (SGP): In hoeverre wordt op dit punt één lijn met de VS getrokken? Kennelijk heeft een brede groep Amerikaanse senatoren het initiatiefvoorstel voor sancties op het gebied van brandstof gedaan. Zij hebben daarbij tegen Europese bedrijven gezegd: een onderdeel van die wet is dat je last van de VS krijgt met je investeringen als je je aan die wet onttrekt. Hoe serieus is dat voorstel? Wordt het gesteund door de Amerikaanse administratie en hoe kijkt de minister daartegen aan?

Minister **Verhagen**: Wij hebben ons altijd verzet tegen de extraterritoriale werking van nationale sanctiewetgeving. Het staat de VS vrij om zelf verdergaande sancties te treffen dan de Veiligheidsraad wil, net zoals dat de EU vrijstaat. Het kan echter natuurlijk niet zo zijn dat de EU zegt: als u zich niet houdt aan het Europese sanctieregime, straffen wij uw bedrijven. Ook in het kader van de Helms-Burton Act hebben wij ons verzet tegen die extraterritoriale werking. Tegelijkertijd is het aan ieder bedrijf om zelf een belangenafweging te maken, maar wij verzetten ons tegen het straffen van in andere landen gevestigde bedrijven indien zij zich niet houden aan een nationaal sanctieregime. De EU en daarbinnen Nederland sturen aan op een sanctieregime dat gelijk is aan dat van de VS. Op dit moment gaan wij op een aantal terreinen verder dan de VS. Op een aantal terreinen geldt een ander sanctieregime. Er zijn ook nog de Veiligheidsraadssancties, die gericht zijn op materieel of "dual use"-goederen die gekoppeld zijn aan het verwerven van kennis of materieel ten behoeve van het nucleaire programma.

Verhagen

De heer **Van der Staaij** (SGP): Hoe kijkt de minister aan tegen het concrete voorstel dat in de VS aanhangig is?

Minister **Verhagen**: Dat heb ik gezegd. Wij verzetten ons tegen een extraterritoriale werking. Het staat de VS vrij om een olieboycot in te voeren tegen Iran. Wij verzetten ons tegen het bestraffen van een bedrijf zoals Shell als dat zich niet houdt aan het Amerikaanse sanctieregime. Ik spreek Shell, net zo goed als ieder ander bedrijf, aan op het Europese sanctieregime en het Veiligheidsraads-sanctieregime. Juist om dit soort conflicten te voorkomen, proberen wij gezamenlijk met de VS op te trekken, zodat we één pakket hebben en zodat zij niet iets anders doen dan wij.

De heer **Haverkamp** (CDA): Is tijdens de bijeenkomst op Corfu al gesproken over een vervolgpakket, zodat er overleg kan plaatsvinden met de VS?

Minister **Verhagen**: Laten wij het eerst maar eens worden als EU. Laten wij daarmee beginnen. In het algemeen proberen wij bij het sanctieregime, in dit geval gekoppeld aan het nucleaire regime, gezamenlijk met de VS op te trekken. Daar vindt overleg over plaats. Daarom moet je eerst identificeren welk soort sancties je zou kunnen treffen. Op basis daarvan ga je die gesprekken aan.

De heer Haverkamp vroeg hoe het zit met de doodvonnissen. Er zijn recent weer doodvonnissen voltrokken. Naar verluidt zouden twaalf mensen zijn opgehangen voor drugsgerelateerde vergripen. Nederland en de EU protesteren met grote regelmaat tegen de doodstraf en het voltrekken daarvan, zeker als dat op een grote schaal gebeurt, zoals in Iran. Wij deden dat natuurlijk ook naar aanleiding van de recente zaken en wij blijven dat doen. In dit verband is de dreiging dat iedereen die zich niet zou neerleggen bij de uitslag van de verkiezingen, zonder enige clementie zou moeten worden geëxecuteerd, zeer zorgwekkend. Juist op dat punt is het zaak dat u en wij onze zorgen en straffen daarop blijven richten.

Ik denk dat ik de meeste vragen beantwoord heb.

De **voorzitter**: Volgens mij ook.

De heer **De Roon** (PVV): Voorzitter. Ik heb vier moties, maar voordat ik die uitspreek verklaar ik dat ik het betreurt dat de heer Pechtold mijn inhoudelijke weerlegging van zijn onjuiste aannames over het PVV-standpunt volstrekt heeft genegeerd en die onjuiste aannames herhaalt. Dat is precies wat men ons vaak verwijt, namelijk dat in deze Kamer niet zakelijk wordt gedebatteerd maar langs elkaar heen wordt gepraat.

Ik dien de vier moties in omdat ik vind dat de regering zich te slap opstelt tegenover Iran.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering om – zo mogelijk in internationaal verband – over te gaan tot:

1. het opleggen van een wapen- en handelsembargo aan Iran;
2. het boycotten van de Iraanse olie- en gasindustrie;
3. het bevroren van Iraanse tegoeden;
4. een in- en doorreisverbod voor Iraanse functionarissen in het buitenland,

zolang de repressie van de oppositie in Iran voortduurt en er geen vrije en democratische verkiezingen onder toezicht van de VN in dat land hebben plaatsgevonden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid De Roon. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 107 (31700-V).

De heer **Van Dam** (PvdA): Betekent een totaal handels-embargo dat er helemaal niets meer mag worden ingevoerd in dat land, ook geen voedsel?

De heer **De Roon** (PVV): Dat is inderdaad de conclusie die daaraan verbonden moet worden, want wij zijn van mening dat op dit moment de breekijzers erin moeten om druk te zetten op Iran.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering om – zo mogelijk in internationaal verband – Mahmoud Ahmedinejad niet op basis van de verkiezing in juni 2009 te erkennen als de nieuwe president van Iran,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid De Roon. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 108 (31700-V).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering om – zo mogelijk in internationaal verband – over te gaan tot het opleggen van een verbod tot verkoop, vervoer en aflevering van geraffineerde petroleumproducten aan afnemers voor of in Iran, zolang de repressie van de oppositie in Iran voortduurt en er geen vrije en democratische verkiezingen onder toezicht van de VN in dat land hebben plaatsgevonden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid De

De Roon

Roon. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 109 (31700-V).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering om de Nederlandse ambassadeur in Iran terug te roepen, zolang de repressie van de oppositie in Iran voortduurt en er geen vrije en democratische verkiezingen onder toezicht van de VN in dat land hebben plaatsgevonden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid De Roon. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 110 (31700-V).

De heer **Ten Broeke** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording van de vragen en voor zijn toezeggingen, met name over de Global Information Freedom Act. Ik zou bijna tegen de heer Verhagen willen zeggen, als een parafrase van de opmerking van een grote Republikeinse Amerikaanse president: tear down this cyber wall! Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het Europees Parlement een voorstel heeft gedaan voor een Europese richtlijn voor mondiale vrije toegang tot het internet, de "EU Global Online Freedom Act";

overwegende dat de Europese internetindustrie behoefte heeft aan duidelijkheid over de omgang met regimes die toegang tot internet voor hun burgers beperken en informatie over internetgebruikers gebruiken voor intimidatie of opsporing in strijd met de vrijheid van meningsuiting;

voorts overwegende dat in de VS soortgelijke wetgeving wordt overwogen en dat een level playing field met de VS voor de internetindustrie belangrijk is;

verzoekt de regering, de Kamer op korte termijn te informeren of en hoe de EU op dit terrein tot regelgeving kan overgaan,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Ten Broeke en Peters. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 111 (31700-V).

De heer **Haverkamp** (CDA): Voorzitter. Ik dank de regering voor de beantwoording. Wat de CDA-fractie betreft, zouden wij wel een stap verder kunnen gaan. Daarvoor dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de Iraanse regering onverminderd doorgaat met repressieve activiteiten, journalisten de vrijheid van werken ontnemt en vreedzame demonstranten met bruto geweld bejegt;

overwegende dat deze gang van zaken om een krachtige diplomatieke reactie vraagt;

overwegende dat de Europese Unie tot dusver een voortrekkersrol heeft vervuld in het internationale protest tegen de Iraanse regering en Europese eensgezindheid cruciaal is voor de effectiviteit van dat protest;

verzoekt de regering, te bewerkstelligen dat de EU en via de EU ook de bredere internationale gemeenschap een eensgezind en krachtig protest laat horen en maximale druk uitoefent op de Iraanse regering om universele vrijheden en fundamentele waarden te respecteren, het ambassadepersoneel onmiddellijk vrij te laten en intimidatie te beëindigen en dat in EU-verband scenario's worden uitgewerkt, waarbij verdergaande sancties, bijvoorbeeld op het gebied van exportkredietverzekeringen, niet zijn uitgesloten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Haverkamp, Ten Broeke en Voordewind. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 112 (31700-V).

De heer **Haverkamp** (CDA): Op het punt van verdergaande sancties sluit deze motie aan op eerder ingediende moties van collega Voordewind.

De heer **Van Dam** (PvdA): Voorzitter. Ik zei in eerste termijn al dat je soms het gevoel hebt dat je iets zou willen doen wat heel hard lijkt, maar je kunt ook te hard zijn als je pleit voor een compleet embargo tegen Iran en tegen mensen zegt dat zij maar moeten ophouden met eten. Dat helpt niet echt als je nog zou willen kunnen protesteren.

Wij kunnen wel bekijken hoe wij de Iraniërs op een positieve manier zouden kunnen ondersteunen. Daarvoor dien ik twee moties in.

Van Dam

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

spreekt haar morele steun uit voor de Iraanse bevolking die op vreedzame wijze streeft naar vrijheid en democratie;

constaterende dat het Iraanse regime er in toenemende mate in slaagt om communicatielijnen af te sluiten en de levens bedreigt van mensen die er toch in slagen te communiceren over hun vreedzame strijd;

verzoekt de regering om 1 mln. extra vrij te maken uit het Mensenrechtenfonds om Iraniërs in staat te stellen, op een veilige manier nieuws en informatie te verspreiden via internet,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Dam, Peters, Van der Staaij en Ten Broeke. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 113 (31700-V).

De heer **Van Dam** (PvdA): Mijn tweede motie gaat over de Westerse bedrijven Siemens en Nokia, die technologie hebben geleverd voor de filtering van en controle op het internet in Iran. Dat hebben zij in de Wall Street Journal zelf bevestigd.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een consortium van Siemens AG en Nokia Corporation in 2008 geavanceerde technologie voor internetfiltering en -controle aan Iran heeft geleverd;

constaterende dat de oppositie in Iran veelvuldig van het internet gebruikmaakt;

overwegende dat het Iraanse regime de controle op en het censureren van het internet in de laatste maand heeft opgevoerd, waardoor de oppositie in Iran ernstig wordt beperkt in haar vrijheden van meningsuiting en vrijheid van pers;

van mening dat in dit licht de levering van technologie voor internetfiltering en -controle door Siemens AG en Nokia Corporation aan het Iraanse regime zeer onwenselijk was;

verzoekt de regering om in EU-verband te pleiten voor het toevoegen van een verbod op de levering van technologie voor internetfiltering en -controle aan het EU-sanctiepakket voor Iran;

roept het consortium van Siemens AG en Nokia Corporation op om de gelden die verdiend zijn met de

levering van de betreffende technologie aan Iran ter beschikking te stellen aan lokale of internationale organisaties die het veilig en vrije gebruik van nieuwe media in Iran bevorderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Van Dam en Peters. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 114 (31700-V).

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Voorzitter. Mijn fractie steunt de door de regering gekozen lijn. Het is zaak om de woorden heel zorgvuldig te kiezen en een autonome koers te blijven voeren, maar vooral om de betrekkingen juist in de huidige moeilijke situatie en juist voor de gevangenen te behouden. Ik weet uit mijn vorige leven als diplomaat dat dit een heel tijdrovende klus kan zijn. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat rondom de verkiezingen in Iran honderden demonstranten zijn opgepakt, veel gewonden zijn gevallen en activisten onderdrukt;

verzoekt de regering, zich via haar ambassade in Teheran maximaal in te zetten voor vrijlating van de gevangenen en verbetering van hun situatie en die van de gewonden en onderdrukten, de daarvoor benodigde middelen en menskracht vrij te maken en de Kamer op de hoogte te houden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Peters. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 115 (31700-V).

De heer **Van der Staaij** (SGP): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Wij steunen uitdrukkelijk de lijn "geen business as usual". Dat was ook de boodschap van de minister in het licht van de nasleep van de Iraanse verkiezingen, maar ook in het licht van de houding ten opzichte van mensenrechten, het vredesproces in het Midden-Oosten en het nucleaire issue. Er zijn nu goede stappen aangekondigd. Ik hoop dat daar op Europees niveau steun voor te vinden is: niet aanwezig zijn bij het inaugurele feestje en EU-ministers voorlopig niet naar Iran. Wij vinden echter ook een verdere aanscherping van de sancties nodig. Dat zal blijken uit ons stemgedrag ten opzichte van de moties die op dit punt zijn ingediend.

□

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Ik ben verheugd over het feit dat de berichten over het terugroepen van EU-ambassadeurs onjuist zijn. Ik heb steeds gezegd dat de aanwezigheid van buitenlandse ambassades in Iran van groot belang is. Het zou een ontkenning van dat belang zijn als daar zomaar dingen over geroepen worden. Ik ben blij met de helderheid die de minister heeft gegeven over het vraagstuk van erkenning. Nederland erkent landen. Dat is in de internationale betrekkingen en internationaal-rechtelijk gebruikelijk. Wij erkennen geen presidenten en ook geen verkiezingsuitslagen. Er zijn instituten zoals de OVSE die daar uitspraken over kunnen doen, maar zelfs dat kan nu niet, omdat er geen waarneming is geweest. De motie van de PVV over het niet erkennen van de president is politiek gezien dan ook zinledig.

Ik juich het toe dat de minister hier vandaag niet uit de losse pols is gaan speculeren over eventuele uitbreiding van sancties en wat die extra sancties dan zouden moeten zijn en dat hij suggesties om zomaar even een totale handelsboycot in te stellen, direct van de hand heeft gewezen.

Met zoveel tevredenheid zit je in de oppositie in een lastige positie. Ik dien ook helemaal geen moties in. Het is dus wederom aan onze steun te danken dat deze minister zijn beleid ongewijzigd kan voortzetten.

De **voorzitter**: We krijgen nog even een kerstsfeer vandaag.

□

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Ook ik wil het vakantiegevoel van de minister ondersteunen. Ik dank hem voor de heldere beantwoording. Onze fractie is het er zeer mee eens dat, ook al werkt Europa verder samen en ook al geeft zij vorm aan één buitenlands beleid, ieder land toch eigen mogelijkheden houdt om initiatieven te tonen, bijvoorbeeld het door de minister zojuist ontvouwde initiatief om geen ambassadeurs naar dat feestje toe te laten gaan. Ik dank de minister ook voor het feit dat hij nog eens aangaf dat wij landen erkennen en geen regimes, wat ons in dit geval uit een diplomatiek mijnenveld weet te houden. Ik blijf de komende tijd graag op de hoogte van het afweten van hopelijk zorgvuldige sancties die niet gericht zijn tegen de bevolking of het nucleaire programma, maar tegen het regime en petroleum. Als op dat punt iets mogelijk is, horen wij dat heel graag.

□

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik heb de motie van de CDA-fractie over de overweging van de sancties ondertekend. Ik hoor graag de reactie van de minister daarop. Zelf kom ik tot de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het geweld tegen de demonstranten in Iran aanhoudt;

verzoekt de regering, de behandeling van oppositieleden te monitoren en roept de regering op, indien daartoe wordt verzocht, in nood verkerende oppositieleiders onderdak te verlenen in de ambassade, zoals ook is gebeurd in Zimbabwe,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Voordewind, Haverkamp en Van Dam. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 116 (31700-V).

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik dank de Kamer voor de reactie in tweede termijn en de steun die is uitgesproken voor de lijn die de regering naar voren brengt. Ik zal kort een oordeel uitspreken over de moties.

Allereerst de motie van de heer De Roon. Deels zijn de gevraagde sancties er, bijvoorbeeld als het gaat om aan het nucleaire dossier gekoppelde sancties. Ik vind de motie deels niet effectief om het doel te bereiken dat wij willen, namelijk ondersteuning van de mensen die juist te lijden hebben onder onderdrukking en geweld. Ik ontraad de motie.

Dan kom ik bij de motie van de heer De Roon over de erkenning van Ahmadinejad als nieuwe president. De heer Van Bommel heeft er terecht op gewezen dat dit niet aan de orde is. Ik ontraad aanneming van deze motie als zijnde zinloos.

De motie inzake de uitbreiding van de sancties inzake geraffineerde petroleumproducten ontraad ik, omdat die verder gaat dan het huidige sanctieregime. De motie pleit voor een eenzijdig verbod – zo mogelijk in internationaal verband – maar houdt de mogelijkheid van eenzijdig open en loopt vooruit op de stappen die wij willen zetten.

Ik heb gezegd wat ik vind van de vierde motie met betrekking tot het terugroepen van de Nederlandse ambassadeur. Ik heb de heer Ten Broeke gezegd dat je in een situatie kunt komen, waarin je de ambassadeur tijdelijk terugroept voor nader overleg. Mede gelet op de druk die wij willen uitoefenen en de activiteiten die wij moeten uitoefenen in Iran, vinden wij het echter van groot belang dat de ambassade daar op dit moment bemenst is.

Dan kom ik bij de motie van de leden Ten Broeke en Peters. Ik sta sympathiek tegenover hetgeen in de motie wordt voorgesteld. Ik weet niet of regelgeving van de Europese Unie hiervoor de oplossing is. Het gaat immers om een gedragscode. Ik zal de motie doorgeleiden naar mijn collega van Economische Zaken die hiervoor verantwoordelijk is, vergezeld van een sympathiek oordeel van mijn kant. In de motie wordt verzocht de Kamer op korte termijn te informeren of en hoe de Europese Unie op dit terrein tot regelgeving kan overgaan. Ik heb een aantal vraagtekens en zal mijn collega van Economische Zaken vragen de Kamer te informeren, conform het dictum van de motie, als die wordt aangenomen. Wat wil de Kamer nog meer?

Verhagen

De motie-Haverkamp c.s. zie ik als ondersteuning van het beleid dat het kabinet voorstaat.

De motie-Van Dam c.s. zie ik eveneens als ondersteuning van het beleid. Wij doen dat op dit moment via Press Now. In de motie wordt niet precies aangegeven ten behoeve van welke projecten het bedrag van 1 mln. moet worden ingezet, behalve dan om op een veilige manier nieuws en informatie te verspreiden. Ik ben graag bereid daarop terug te komen in een nadere gedachte-wisseling. Ik zie de motie als ondersteuning van het beleid, omdat wij dit ook voorstaan. Ik wil graag nader met de Kamer van gedachten wisselen over de vraag of ik projecten kan vinden om een en ander te realiseren.

Dan kom ik bij de motie inzake het verzoek om in EU-verband te pleiten voor toevoeging van een verbod op de levering van technologie voor internetfiltering en -controle aan het EU-sanctiepakket voor Iran. Ik laat het oordeel over deze motie over aan de Kamer. Ik doe geen oproep aan het consortium om de gelden die zijn verdiend met de verkoop van producten waartoe zij gelegitimeerd waren, beschikbaar te stellen aan lokale of internationale organisaties die het veilig en vrije gebruik van nieuwe media in Iran bevorderen. De oproep aan het consortium laat ik voor rekening van de Kamer. De regering zal die oproep niet tot de hare maken.

Ik hecht eraan te benadrukken dat het huidige sanctiepakket nucleair- en rakettechnologiegerelateerd is. Het is dus moeilijk om dit toe te voegen aan het huidige sanctiepakket. Een bedrijf als Nokia levert niets dat onder het huidige pakket valt, ook geen goederen die dual loose zijn. In algemene zin past deze suggestie wel bij de mogelijke reactie. Zij is in lijn met de motie-Haverkamp, die pleit voor aanvullende sancties, mede gelet op de huidige ontwikkelingen. Als de motie wordt aanvaard, neem ik die mee in de discussie in EU-verband.

De heer **Ten Broeke** (VVD): Ook ik vind de suggestie op zich sympathiek. Het betekent inderdaad een uitbreiding, niet van het bestaande pakket, maar in een nieuwe sfeer. Ik heb echter moeite met de duidelijke veroordeling die naar twee bedrijven wordt uitgesproken, terwijl die nog niet zeker is. Ik vraag de indiener van de motie of de motie wordt aangehouden, ingetrokken of misschien kan worden gewijzigd. De minister heeft immers zojuist gezegd dat hij de suggestie meeneemt.

De heer **Van Dam** (PvdA): Ik ben blij met de interpretatie die de minister aan de motie geeft. Daarmee zou in theorie het eerste deel van het dictum niet meer in stemming hoeven te komen. Het tweede deel van het dictum leg ik echter aan de Kamer voor, namelijk een oproep om het geld dat de bedrijven die de technologie hebben geleverd, daarmee hebben verdiend, ter beschikking te stellen voor vrije media en internet in Iran. Ik hoop dat de collega's die oproep steunen. Ik wil de motie in stemming brengen.

De **voorzitter**: Daarbij geldt de interpretatie die de minister heeft gegeven. Een wijziging van de motie is dan niet noodzakelijk.

De heer **Van Bommel** (SP): Er is aan mijn kant onduidelijkheid. Wat de minister zegt met betrekking tot het eerste deel van het dictum, is iets anders dan wat er staat.

De **voorzitter**: Dat is net door de heer Van Dam geaccepteerd als een uitleg van de motie.

Minister **Verhagen**: Het is duidelijk dat ik het deel van de oproep en de veroordeling achterwege laat.

Dan kom ik bij de motie-Peters met betrekking tot de noodzakelijke aandacht vanuit de ambassade en het vrijmaken van de benodigde middelen en mensen daarvoor. Ik kan u verzekeren dat ik reeds in de geest van de motie handel. Ik ben buitengewoon onder de indruk van de inzet van de ambassade, daar waar het gaat om de inzet voor de mensen die gevangengenomen zijn. De ambassade zet zich in om die mensen vrij te krijgen. Het is bekend onder welke hoogspanning op zo'n moment in een ambassade moet worden gewerkt. Er is een zeer grote inzet, juist op dit punt, om al het mogelijke te doen. Ik zie de motie als ondersteuning van het beleid en als ondersteuning voor onze ambassademedewerkers in Teheran.

Tot slot kom ik op de motie-Voordewind c.s. Ik verzoek de heer Voordewind om deze motie in te trekken. Iedereen die in nood aan de deur klopt van een ambassade, zullen wij vanwege humaniteit en medemenselijkheid op alle mogelijke manieren helpen. Indien nodig doen wij dat, maar op een wijze zoals ik dat wil. Ik wil niet vastgelegd worden op de wijze die in de motie staat.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): In het dictum staan twee verzoeken: het monitoren van oppositieleden en het onderdak verlenen in de ambassade aan in nood verkerende oppositieleiders, een specificering van het algemene aanbod dat de ambassade al doet.

Minister **Verhagen**: Ik verzoek nogmaals de motie in te trekken. Als dat niet gebeurt, moet ik de motie ontraden.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Met de toezegging van de minister ben ik bereid om de motie in te trekken, maar ik wil wel graag een reactie op het eerste deel van het dictum.

Minister **Verhagen**: Ik dank de heer Voordewind voor het feit dat hij bereid is de motie in te trekken. Mevrouw Peters bracht al naar voren dat juist onze ambassade al het mogelijke doet om ogen en oren te zijn. Dat betekent uiteraard monitoren, voor zover dat binnen de mogelijkheden past. In reactie op de heer De Roon heb ik gezegd dat ik het van groot belang vind dat onze ambassade daar blijft, juist om zicht te hebben op mogelijkheden en ontwikkelingen. Dat geldt ook voor oppositieleiders. Je moet goed zicht hebben op wat er met hen gebeurt. Juist omdat wij van de zijde van de Iraanse autoriteiten geen informatie krijgen die volstrekt juist is, is het van belang om op dit punt eigen activiteiten te ontplooien. Ik zeg u toe dat de ambassade al het mogelijke doet om de zaken in het oog te houden.

De heer **Voordewind** (ChristenUnie): Met deze toezegging trek ik de motie in.

De **voorzitter**: Aangezien de motie-Voordewind c.s. (31700-V, nr. 116) is ingetrokken, maakt zij geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

De beraadslaging wordt gesloten.

Verhagen

De **voorzitter**: De minister heeft twee toezeggingen gedaan. De laatste, die ik niet zal herhalen, en de toezegging dat hij de Kamer op de hoogte houdt van de ontwikkelingen in Iran en van de discussie hierover in de EU. De stemming over de moties vindt vanavond bij de eindstemming plaats.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Ten Hoopen

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 1 juli 2009 over **verduurzaming glastuinbouw**.

De **voorzitter**: Afgesproken is dat de Kamerleden alleen moties kunnen indienen en dat er geen interrupties mogelijk zijn. De minister is vriendelijk doch dringend gevraagd daarna kort op de moties te reageren.

Mevrouw **Snijder-Hazelhoff** (VVD): Voorzitter. Mijn fractie dient twee moties in:

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat kleine tuinders worden geconfronteerd met extra regeldruk van Naktuinbouwkeuringen;

van mening dat veel van deze keuringen overlappend zijn met eigen kwaliteitskeuringen en controles;

overwegende dat voor de kleine tuinders de areaalheffing buitenproportioneel drukt op de bedrijfsvoering;

verzoekt de regering, voor de kleine tuinders te komen tot vermindering van de administratieve lasten en kosten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Snijder-Hazelhoff en Jacobi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 162 (31700-XIV).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat voor mkb-bedrijven de Garantie Ondernemingsfinancieringen (GO) van 1,5 mld. van het ministerie van Economische Zaken sinds 6 maart 2009 van kracht is en deze bedoeld is voor kredieten tot maximaal 50 mln. per jaar;

constaterende dat de agrarische sector, met inbegrip van glastuinbouwbedrijven, in veel opzichten overeenkomsten hebben met mkb-bedrijven, maar voor deze garantiestelling niet in aanmerking komen;

overwegende dat er vanwege de slechte economische situatie in de agrarische sector, maar in het bijzonder de tuinbouw, op korte termijn een dringende behoefte is aan deze of een vergelijkbare regeling;

verzoekt de regering, er zorg voor te dragen dat de agrarische sector, in het bijzonder de glastuinbouw, zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 1 september 2009, kredieten uit het fonds Garantie Ondernemingsfinancieringen (GO) kan putten, dan wel uiterlijk voor 1 september 2009 een vergelijkbare faciliteit in te richten voor deze sector,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Snijder-Hazelhoff en Mastwijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 163 (31700-XIV).

Mevrouw **Jacobi** (PvdA): Voorzitter. Wij dienen een motie in over meer inspraak voor kleine tuinders.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat alle tuinders feitelijk verplicht zijn, jaarlijks lidmaatschapsgeld te betalen aan Naktuinbouw;

constaterende dat aangesloten tuinders bij Naktuinbouw geen directe inspraak hebben op het beleid van Naktuinbouw, maar hiervoor vertegenwoordigd kunnen worden door standsorganisaties, waar dan nog wel extra lidmaatschap van de standsorganisatie voor nodig is;

van mening dat op deze wijze georganiseerde indirecte vertegenwoordiging, het juist voor de kleine tuinders zeer lastig maakt om inspraak te krijgen en invloed uit te oefenen op tarieven en beleid van Naktuinbouw;

van mening dat deze gestapelde lidmaatschappen zorgen voor hogere onkosten die naar verhouding zwaar uitvallen voor de kleine tuinders;

verzoekt de regering, de inspraak op dusdanige wijze in te richten dat ook de kleine tuinders zich vertegenwoordigd voelen, via een regeling waarbij directe inspraak mogelijk is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Jacobi en Snijder-Hazelhoff. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 164 (31700-XIV).